

මෙතෙරින් එතෙරට

පූජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ

මෙතෙරින් එතෙරට

2018.09.24වැනි දින
ලබුනෝරුවකන්ද අරණ්‍ය සේනාසනයේ දී පැවැත් වූ
ධර්ම දේශනාව.

පූජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ

පළමුවන මුද්‍රණය - 2019 ජනවාරි
(පිටපත් 5000)

ධර්මදායක පිණිස යි.

මෙම පොතෙහි අන්තර්ජාල සංස්කරණය සහ මෙම දේශනා මාලාවේ පටිගත
කරණ ලද දේශනා සඳහා පිවිසෙන්න:
<http://sudassana.org>

පිටපත් කිරීම:

එච්. ඒ. අමරතුංග

සෝදුපත් බැලීම:

පූජ්‍ය මුලටියන සුගුණ ස්වාමීන් වහන්සේ

සංස්කරණය:

දිල්ලැක්ෂි වීරරත්න

ප්‍රකාශක:

කේ. ජී. මුනිදාස

පිටපත් ලබාගැනීමට:

හෝමාගම - 011 2752352

මහනුවර - කේ. දයානන්ද මහතා - 077 7665198

මාතලේ බෝගහකොටුව විහාරය - 071 4466838

මාතර - කේ. ජී. මුනිදාස - 071 4438747 - 077 3295174

පිටපතක මුළු පිරිවැය - රු. 30/=

මුද්‍රණය:

සුරංග ප්‍රින්ටර්ස්

දඹුල්ල

2018.09.24 වැනි දින

ලබුනෝරුවකන්ද අරණ්‍ය සේනාසනයේ දී පැවැත් වූ දේශනය.

නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.
නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.
නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

**අඥාතා නෙ මනුස්සෙසු - යෙ ජනා පාරගාමීනො,
අථායං ඉතරා පජා - තීරමෙවානුධාවති.**

ගෞරවණීය මහා සඞ්ඝරත්නයෙන් අවසර යි. ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි. මේ පින්වත් සියලු දෙනාම දැන් මේ සුදුනම් වෙන්තේ ලොවුතුරා අමාමැණි සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන්, අප කෙරෙහි ම පවත්නා වූ යථාර්ථය පෙන්වා වදාළ ඒ සද්ධම්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්නට යි. ඒ නිසා සෑම දෙනා ම ඉතාමත් ම ඕනෑකමින් මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්නට කියන කාරණාව මතක් කරනවා. පින්වතුනි, ඉමක් කොනක් පරක් තෙරක් නො පෙනෙන අති දීඝී සංසාරයක ඉඳලා අපේ ජීවිතවලට සැප-සතුට දෙක සැනැසිල්ල සොයාගෙන අපි ආවේ, සැප-සතුට දෙක සොයන, සැනැසිල්ල සොයන, අපව තේරුම්ගන්න බැරිවෙච්චි නිසා යි. ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයේ පහළවෙලා අපට පෙන්වා වදාළා සැප-සතුට දෙක, එය ලබා ගැනීමට තියෙන කෙටි ම ක්‍රමය, තමන් ම ගවේශණය කරණ එක යි කියලා. තමන් තුළින් ම යි සැප-සතුට දෙක ඇතිකරගැනීම හෝ නැතිකරගැනීම පිණිස පවතින ක්‍රමය තියෙන්නේ කියලා.

ඉතින් මේ සා දීඝී සංසාරයක් අපි සැප-සතුට දෙක සොයාගෙන ආවත් ඒ එක ම බුද්ධ සාසනයක්වත් හරියට ඇසුරු කරලා අපට, අපව තේරුම්ගන්න බැරිවුණා. ඒකේ ප්‍රතිඵලය මේ දුක් සහගත සසරෙන් තවම අපට මිඳෙන්නට බැරිව ඒ මේ අත දුවන,

සැරිසරන ඇත්තන් වෙලා, අද ද අපි අපේ ජීවිතවලට සැප-සැනසිල්ල දෙක සොයාගෙන, බාහිර වස්තු, බාහිර පුද්ගලයින් සොය සොයා යනවා. එහෙම යන්නේ බාහිර වස්තු තුළින් අපට සැප-සැනසිල්ල දෙක ලගාකරගන්න පුළුවන් කියන හැඟීම, අදහස නිසා යි. නමුත් බාහිර වස්තු කෙරෙහි, බාහිර අය කෙරෙහි අපේ ජීවිතවල සැප-සතුට දෙක තීරණය වෙන බවට පත්කරලා නම් අපි තියෙන්නේ එතැනින් අපට උරුම වෙන්නේ පින්වතුනි, දුක මිසක, කවදවත් සැප-සතුට දෙක ලැබෙන්නේ නැහැ. කුමක් නිසා ද? අපි සොයන බාහිර සියලු වස්තු අනිත්‍ය වූ, සංඛත වූ, පටිච්චසමුප්පන්න ධර්මයන් නිසා යි. ඉතින් මේ ධර්මයන් විනාශ වෙන කොට, වෙනස් වෙන කොට, ස්වභාවයෙන් ම අපට දුක් දෙමිනස් එනවා.

ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයේ පහළවෙලා පෙන්නුවේ මේ අනිත්‍ය වූ, සංඛත වූ, පටිච්චසමුප්පන්න ධර්මයන්, හේතු-ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්තා වූ දේවල්, ඇසුරු කරමින් කිසි ම දවසක කිසි ම කෙනෙකුට ජීවිතයකට ශාන්තියක්, සැනැසිල්ලක් නොලැබෙන බව යි. කෙනෙකුගේ ජීවිතයට ශාන්තියක්, සැනැසිල්ලක් ලැබෙන්නට නම් එයා ලබාගෙන, ඤාත් ඤාත් කරගෙන තියෙන දේ නැති නො වෙන, වෙනස් නො වෙන දෙයක් වෙන්නට ඕනේ. නමුත් නැති නො වෙන, වෙනස් නො වෙන දෙයක් සංඛත ධාතුව තුළ නැහැ. එහෙනම් නැති නො වෙන, වෙනස් නො වෙන දෙයක් තියේ නම් ඒ තියෙන්නේ පින්වතුනි, එක ම එක ධර්මය යි, අසංඛත ස්වභාවය යි. අන්න ඒ අසංඛත ස්වභාවය ඤාත් ඤාත් කරගත්තොත් විතරයි කෙනෙකුගේ ජීවිතයට සැනැසිල්ල ලැබෙන්නේ කියලා පෙන්නුවා.

අපි ඒ ධර්මයා ටික පොඩ්ඩක් මෙනෙහි කරලා බලමු. විශේෂයෙන් ම මේ ජීවිතයේත්, අපේ ඵදිනෙදා ජීවිතයේ දී කරදර තිබුණත්, ඒවායෙන් මිඳෙන්නට කියලා ධර්මය සොයන කොට, ජීවිතයේ තියෙන දුක්-කරදරත් නැතිකරලා, සාංසාරික දුක්-කරදරත් නැතිකරන්නට පුළුවන් ධර්මයක් සොයන්නට ඕනේ කියන

අදහසින් ඒ ධර්මය තුළින් අපි සෑම චේලාවේ ම උත්සාහවත් වුණා. අපි නොයෙක් තැන් තැන්වලට යනවා, “ආන්න අසවල් තැන ඉක්මණට මාගීඵල ලැබෙනවා, බොහොම වටිනා ධර්මයක් අහන්නට ලැබෙනවා. වටිනා දර්ශනයක් කියනවා. කෙටියෙන්, ඝණයකින් මාගීඵල ලබන්නට පුළුවන්” කියලා කියන කියන සෑම තැන්වලට ම යනවා.

නමුත් මම අද මේ පින්වතුන්ට ‘බාහිර තියෙන තැන, බාහිර තැනකින් නෙවෙයි, තමන් තුළින් ම යි මාගී ඵල ලබන්නට පුළුවන්කම තියෙන්නේ. තමන්ට යි නිවන් දකින්නට පුළුවන්කම තියෙන්නේ. ඒ හැකියාව, තමා තුළ ම තියෙන දේ මතුකර ගතයුතු යි’ කියලා පෙන්වන බුද්ධ දේශනාව ධර්මයට එකඟව මේ පින්වතුන්ට පෙන්නනවා.

ඉතින් ඒ නිසා සෑම දෙනා ම මේ කියන දහම් කරුණු එකින් එක තමන්ට ම ආවර්ජණා කරලා, තමන්ව ම ආයෙත් ආවර්ජණා කරලා, තමන්ට ම තබලා බැලිය යුතුයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ නුවණැත්තන් විසින් තම තමන් කෙරහි ලා දතු යුතුයි - පච්චන්තං වෙදිනබ්බො විඤ්ඤානි. නුවණැත්තන් විසින් තම තමන් කෙරහි ලා දත යුතුයි මිසක, නිවන් මග හෝ නිවන් දැකීම බාහිර තියෙන දෙයක් හෝ බාහිර තැනකින් දැක්ක යුතු දෙයක් නෙවෙයි කියලා යි.

එතකොට අපි ක්‍රමාණුකූලව, ටිකෙන් ටික මේ ධර්මය තේරුම්ගන්නට උත්සාහවත් වෙන්නට ඕනේ.

පින්වතුනි, අපි කවුරුත් කැමැතියි, මේ සියලු දුක් නැතිකරලා නිවන් දකින්න. අපි සෑම චේලාවේ ම පොඩි පින්කමක් කෙරුවත්, ‘මේ පින් මට නිවන් දකින්නට හේතු වේවා, ආශ්‍රවක්‍ෂය කරන්න හේතු වේවා’ කියලා ප්‍රාර්ථනා කරනවා. ඉතින් ඒ වාගේ ම අද අපි නිවන් දකින්න බොහෝ සෙයින් උත්සාහවත් වෙනවා. ඉතින් අපි දුන් දෑගෙන තියෙන්නට ඕනේ, අහගෙන තියෙන්නට ඕනේ අපි

බලාපොරොත්තුවෙන, අපි දකින්නට යන, දකින්න උත්සාහවත් වෙන, ඒ නිවන මොකක් ද කියලා.

ඒ නිවනට බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙන්න මෙහෙම වචනයකින් පෙන්නනවා, යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං, සබ්බං නං නිරොධ ධම්මං, චිරජං චීනමලං ධම්මවක්ඛං උදපාදි. එතකොට නිවන් දකිනවාට කියන්නේ මොකක් ද? සමුදය ස්වභාව කොට - (සමුදය කියලා කියන්නේ ඇතිවීම කියන එකට තව වචනයක්. හටගැනීම කියන එකට තව වචනයක්.) ඇතිවීම ස්වභාව කොට, හටගැනීම ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයන්ට කියනවා 'සමුදය ධම්ම' කියලා. යං කිඤ්චි - යම් කිසි, සමුදය ධම්මං - ඇතිවීම ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයක් වේ නම්, සබ්බං නං - ඒ සියල්ල, නිරොධ ධම්මං - නිරෝධය වන ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි.

එතකොට ඇතිවන්නා වූ සෑම දෙයක් ම නැතිවෙන ධර්මතාවයෙන් යුක්ත යි. නිරොධ ධම්මං කියලා කියන්නේ, (නිරෝධය කියලා කියන්නේ නැතිවීම, ඝෂයවීම, නිරුද්ධවීම කියන අර්ථ වශයෙනු යි.) එතකොට සමුදය ස්වභාව කොට ඇති සෑම ධර්මයක් ම නිරුද්ධවීම ස්වභාව කොට පවතිනවා. ඇතිවෙන සෑම දෙයක් ම නැතිවෙන ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා.

මොනවා ද මේ සමුදය ධම්ම? ඇතිවීම ස්වභාව කොට ඇති ධර්මතා මොනවා ද?

සංයුක්ත නිකායේ හතරවෙනි කොටසේ සමුදය ධම්ම කියන කොටසක් තියෙනවා. එතැන ජාතිධම්ම වග්ගය කියලා තියෙනවා. ඒකේ, "මහණෙනි, සමුදය ධම්ම මොනවා ද? ඇතිවීම ස්වභාව කොට ඇති ධර්ම මොනවා ද?" කියලා පෙන්නනවා - ඇස, රූපය, වක්ඛු විඤ්ඤාණය, වක්ඛු සම්පස්සය, වක්ඛු සම්පස්සයෙන් උපන්න යම් වේදනාවන් තියේ නම් ඒවා ඔක්කෝම සමුදය ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයෝ යි. ඇතිවීම ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයෝ යි. ඒ සෑම දෙයක් ම එහෙනම් නිරුද්ධවන ස්වභාවයෙන්

යුක්ත යි. ඒ කියන්නේ කිසි ම තැනක පවතින බවට, ඇති බවට, රැදිය හැකි බවක්, රැකෙන බවක් නැහැ. ඇතිවෙන සෑම දෙයක් ම නැතිවෙන ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි.

අපි ඒක තව ටිකක් විස්තර කරමු.

ඊට පස්සේ, කන සමුදය ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයක්. ශබ්දය, සෝන විඤ්ඤාණය, සෝන සම්පස්සය, එයින් උපන් යම් වේදනාවක් වේ නම් ඒ ධර්මයේ සමුදය ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයේ යි. ඒ වාගේ නාසයත්, ඒ වාගේ ම දිවෙන් රස විඳින කොට ඊට අදළ සියලු ක්ෂේත්‍රයන්, කයෙන් ස්පර්ශයක් ලබන කොට ඊට අදළ සියලු ක්ෂේත්‍රයන්, මනසෙන් ධර්මාරම්මණයෙන්, මනසත්, ධර්මාරම්මණත්, මනෝ විඤ්ඤාණයත්, මනෝ සම්පස්සයත් ඒ විදියට ම ගන්න පුළුවන්. කිව්වහම ස්පර්ශ ආයතන හයත්, එහි ඇතුළත්ව උපදින සියළුම චිත්ත චෛතසික ධර්මයන් ටිකත්, කියන මේ ඔක්කෝම අයිති සමුදය ධර්මයට යි.

එතකොට මේ සමුදය ස්වභාව කොට ඇති සියළු ධර්මයන් නං නිරොධ ධර්මං - ඒ නිරොධ වන ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි. එතකොට "හටගත්තු සියළුම ධර්මයන් නිරුද්ධවන ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි" කියලා කෙනෙකුට පෙනෙනවා නම්, කෙනෙකුට දකින්න පුළුවන් නම්, අන්න ඒ ඇසට කියනවා, අන්න ඒ දර්ශනයට කියනවා, අන්න ඒ දෑකීමට කියනවා කෙලෙස් මළ නැති, කෙලෙස් දුහුවිලි නැති පිරිසිදු දහම් ඇස කියලා.

ඇයි ඒ? මේ ලෝකයාට ඇස නිරුද්ධ වෙනවා කියලා, දෑකපු රූපය හටගෙන නිරුද්ධ වෙනවා කියලා, කන නිරුද්ධ වෙනවා කියලා, අහපු ශබ්දය හටගෙන නැති වෙනවා කියලා, මේ වාගේ ආයතන ටික හටගෙන නැති වෙනවා කියලා පෙනෙන්නේ නැහැ. එහෙම පෙනෙනවා නම් අපට ඇති බවට සොයාගෙන ගිහිල්ලා ඇසුරු කරන්න, දෑකපු-අහපු දේවල් ඉතුරු වෙන්නේ නැහැ. එබඳු අත්දැකීම් තියෙන්න විදියක් නැහැ. නමුත් අපි බලන, අහන, ආස්‍රාණය කරන, රස විඳින, ස්පර්ශ කරන, සිතන සෑම දෙයක් ම

නැවත ඒවා ඇසුරු කරන්නට පුළුවන්කමට අපට හම්බවෙන නිසා, ලැබෙන නිසා, ඒවා ඇති බවට අපට හම්බවෙන නිසා යි, ඒවා ඇසුරු කරගෙන අපට සැප-දුක් විඳින්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ.

ඉතින් මෙන්න මේ නිවන කියලා කිව්වේ, නැත්නම් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නන දර්ශනය කියලා කියන්නේ, බෞද්ධ දර්ශනය කියලා කියන්නේ, මෙන්න මේ සමුදය ස්වභාව කොට ඇති සෑම දෙයක් ම නිරෝධවෙන ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි කියලා දකින එකයි.

දැන් ඒ නිවන, නැත්නම් හටගත් සෑම දෙයක් ම නිරුද්ධ යි කියලා දකින එක නම් නිවන, ඒ නිවන අපට පෙනෙන්නේ නැත්තේ ඇයි?

අපි කියමු අපි යම්කිසි කෙනෙක් හෝ තැනක් දැක්කොත්, දකලා ආවොත්, දකපු දේ ඇති බවට අපට දැනෙනවා මිසක දකපු දේ නිරුද්ධ යි කියන එක පෙනෙන්නේ නැහැ. එතකොට අපට පෙනුනත් නැතත් වෙන ධර්මාවය, වූ ධර්මාවය, සිද්ධවෙන දේ තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවේ හටගත්ත සෑම දෙයක් ම නිරුද්ධ වෙනවා. ඒක කිසි වෙලාවක තියෙන්නේ නැහැ කියලා.

එතකොට දැන් මේ හේතු නිසා හටගත්ත දේ හේතු නිරුද්ධයෙන් නිරුද්ධවෙනවා කියන එක අපට පෙනෙන්නේ නැත්තේ කුමක් නිසා ද? අපට පෙනෙන්නේ නැත්තේ භවය නිසා යි. 'භවය' කියලා කියන්නේ දකපු අහපු දේවල් ඇති බවට දැනෙන, ඇති බවට තේරෙන, අපේ විමාණය නිසා යි. දකින දේවල්, අහපු දේවල් ඇති බවට අපට ටිකෙන් ටික එකතු වෙලා, එකතු වෙලා දකපු, අහපු සෑම දෙයක් ම ඉන්නවා, තියෙනවා කියලා අප තුළ හැඳිලා තියෙනවා.

අපි නිකමට කියමු : දැනටමත් ඔය ඇත්තන්ට තාම සිල් ගන්නට එන්න ඉස්සෙල්ලා උදේ හිටපු ගෙදර 'තියෙනවා' කියන හැඟීමක්

තියෙනවා නේ ද? ඔන්න දැන් 'තියෙනවා' කියන හැඟීමත් ඇතුළුව ඒ කියන තැනට බලන්නට ගියොත් කිසි වෙලාවක 'පෙර නො තිබීම යි හටගත්තේ' කියලා ඔය ඇත්තන්ට පෙනෙන්නට ඉඩ තියෙනවා ද? නැහැ. බලන්න යන්නත් ඉස්සෙල්ලා තියෙන කොට, 'පෙර නො තිබීමයි හටගත්තේ' කියන එක පෙනුනොත් තමයි පුද්ගලය. ඉතින් බලන්න යන්නත් ඉස්සෙල්ලා 'ගෙදර තියෙනවා' කියන සංඥාවෙන්, හැඟීමෙන් ඔය ඇත්තන් යන කොට, තිබුණු ගෙදර ම හම්බවීම පුද්ගලයක් නැහැ. ඊට පස්සේ, ආපසු එන කොට හම්බවෙව්ව් ගේ ඉතුරුවීමත් පුද්ගල නැහැ. එතකොට 'බලන්න යන්න ඉස්සෙල්ලාත් තිබුණා. බලලා ආවායින් පස්සෙන් තියෙනවා', කියන මෙන්න මේ මානසික මට්ටම තුළ ඉඳගෙන අපි කුමන රූපයක් බැලුවත්, ශබ්දයක් බැලුවත් ඒවා ඇති බවට එකතු වෙනවා මිසක නැතිවෙන බවට අපට පෙනෙන්නේ නැහැ.

අපි යම් වස්තුවක් හෝ යම් දෙයක් දකින්න කලින් ම ඒ තැන්, ඒ දේවල්, ඒ අය ඇති බවට සංඥා තබාගෙන ම යි, ඇති බවට සිහිකරගෙන ම යි ඒවා බලන්න යන්නේ. ඊට පස්සේ අපට 'බලන්න යන්න කලින් තිබුණා' කියන සංඥාවෙන් යන කොට, 'තිබුණු දේ ම හම්බවුනා' කියන තැනකින් තමයි අපි පරිහරණය කරන්නේ. ආපසු එන කොට දැකපු අහපු සෑම දෙයක් ම ආපසු ඇතිබවට ම අපට දනෙනවා. ඔන්න ඔය මට්ටමට කියනවා 'භවය' කියලා.

ඊට පස්සේ මේ භවය තුළ ඉන්න කොට කවදාවත් නො දක්ක, නො දන්න දෙයක් සොයාගෙන ගියේ නමුදු දක්කේ නමුදු, ඒක ද ඇති බවට එකතුවෙනවා මිසක නැති බවට හම්බවෙන්නේ නැහැ. එතකොට මෙතැන දී හටගත්ත සෑම දෙයක් ම නැතිවෙනවා කියන එක නො පෙනෙන්නට තියෙන එක ම හේතුව තමයි භව ආවරණය. 'භව දුක' කියලා කියන්නේත්, අපි අරමුණු සිහි කර කර, සිහි කර කර සැප-දුක විඳින්නේත්, ඔන්න ඔය ඇති බවට තියෙන, රාමුව ඇතුළේ, කොටුව ඇතුළේ තමයි.

එතකොට ඒක අපි තව ටිකක් තේරුම් ගනිමු : බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ, පහසුර මිදං නිකාමෙ චිත්තං, නංව බො ආගන්තුකෙනි උපකම්ලේසෙනි උපකම්ලිධං - මහණෙනි, මේ සිත ස්වභාවයෙන් ප්‍රභාශ්වර යි. ඒ කියන්නේ අප කවුරුවත් උපදින කොට ඔය වගේ රාමුවක් අපට තිබුණේ නැහැ. ඔය වාගේ, සොයාගෙන ගිහිල්ලා ඇසුරු කරන්න හෝ ඉන්න තියෙන දේවල් සිහි කර කර අඩා වැළැපෙන්න හෝ ඒවායේ සැප-දුක් විචාරන්න හෝ පුළුවන් රාමුවක්, කොටුවක් අපට මුලින් තිබුණේ නැහැ. ඇසට පෙනෙන, කනට ඇසෙන දේ හටගත්ත දේ නිරුද්ධවෙනවා කියන ඇත්ත ඇති හැටියේ නො දන්නා අවිද්‍යාව විතර යි තිබුණේ. ඒ අවිද්‍යාව මුල්වෙලා, දකින දකින දේ එකතු කරලා දකින දකින දේ රැස් කරලා අපට හවයක්, ලෝකයක් හදලා දීලා තියෙනවා. ඒ ලෝකය තමයි අද අපට සැප-දුක් තීරණය කිරීම පිණිස පවතින්නේ.

එතකොට ඒක අපට තේරුම්ගන්නට පුළුවනි: දැන් මේ ආරණ්‍යයේ කුටි ගෙවල් තියෙනවා. අපි කියමු දැන් මගේ කුටිය තියෙනවා. ඔය කුටිය ඇතුළේ බඩුමුටු මොනවා ද තියෙන්නේ, කොහොම ද තියෙන්නේ කියලා ඔය ඇත්තන්ට සිතිය හැකි ද? සිතන්න බැහැ. ඔන්න අපි කියමු එහෙම සිතන්න නිමිති නැති (මේක උපමාවක්): සිතන්න නිමිති නැති මනස කියන්නේ, ඔන්න නිමිත්තක් නැහැ. දැන් මනස ප්‍රභාශ්වර යි. ඔය ඇත්තන් යම් කිසි වෙලාවක දී ගිහිල්ලා ඒ කුටිය ඇතුළු බලලා, බඩුමුටු තියෙන පිළිවෙළ, ආකාරය ඇසෙන් දැක්කා. ඇසෙන් දැකලා මෙතැනට ඇවිල්ලා ඉඳගත්තොත් දැන් සිහිකරන්න පුළුවන් ද? බැරි ද? පුළුවන්.

කලින් ඔය ඇත්තන්ට එහෙම සිහිකරන්න පුළුවන්කමක් තිබුණේ නැහැ. එහෙම නිමිත්තක් තිබුණේ නැහැ. සොයාගෙන යන්න නිමිත්තක් තිබුණේ නැහැ. ඇසෙන් දකින දේ විතර යි කළේ. ඔය ඇත්තන් දැක්කාට පස්සේ, දකින්නට කලින් අර නිමිත්තක් නැති පිරිසිදු මනසට ආපසු ඔය ඇත්තන් එන්නේ නැහැ. ඔය ඇත්තන්ට ඒ වෙනුවට අර දැකපු දේ ඇති බවට ඔන්න තව එක නිමිත්තක්

එකතුවෙනවා. අන්න ප්‍රභාශ්වර මනසට තව එක නිමිත්තක් එකතු වුණා.

ඔය වාගේ අපට අද යම්තාක් 'දේවල්' තියෙනවා, තියෙනවා', කියලා දැනුමක් තියෙනවා, හැඟීමක් තියෙනවා, සංඥාවක් තියෙනවා. ඒ සෑම දෙයක් ම එහෙම නිමිති නැති මනසක, නිමිති නැති මට්ටමක ඉඳලා ඇස පරිහරණය කළ, කන පරිහරණය කළ, නාසය, දිව, ශරීරය පරිහරණය කළ දෝෂයට, ඒවායේ නැතිවීම් ස්වභාවය නො දකින දෝෂයට, එකතුවෙව්වී ධර්මයා යි. නමුත් අපට කිසි චේලාවක තේරෙන්නේ නැහැ, අපට කිසි චේලාවක පෙනෙන්නේ නැහැ, මේ සෑම දෙයක් ම ඇතිබව අපේ මනස තුළ සිද්ධවෙලා තියෙන එක ම ක්‍රියාවලියක්. නැතිනම් 'මේකට නේ ද හවය කියන්නේ' කියලා අපට පෙනෙන්නේ නැහැ. අපට සිතෙන්නේ බාහිර තියෙන දේ ම, බාහිර ඉන්න අය ම අපට ඉන්නවා කියලා, තියෙනවා කියලා තේරෙන බව යි.

නමුත් අපට ඒක පරීක්ෂණයක් කරලා බලන්න පුළුවන් වුනා: දැන් කුටියේ තියෙන බඩුමුට්ටු, කුටියේ තියෙන දේ ම යි තියෙන්නේ කියලා අපට දැනුමක් තියෙනවා. ඇහෙන් බලන්න කියලා ගියහම අපට තිබුණේ නැහැ. එහෙනම් ඇහෙන් බැලුවාට පස්සේ දැන් ඒ දැනුම අපට ආගන්තුක එකක් ද? නැද්ද? ආගන්තුක යි. එතකොට එහෙනම් සෑම නිමිත්තක් ම අපට එකතුවෙලා තියෙන්නේ එහෙම නෙවෙයි ද? එහෙම තමයි.

එතකොට බාහිර තියෙන දේ ම නෙවෙයි, බාහිර තියෙනවා කියලා අප ගාව එකතුවෙව්ව දැනුම් පරාසයකු යි මේ තියෙන්නේ කියන එක ඒකෙන් අපට තේරෙන්නට ඔනේ.

ඔන්න ඔකට කියනවා පින්වතුනි, හවය කියලා. අපි ඇස් දෙක වහගත්තොත් ඔය පින්වතුන්ට මේ තව වටපිටාවේ අය ඉන්නවා. එතකොට තමන්ගේ අත-පය තියෙනවා කියලා තේරෙනවා නම් ඒකත් එහෙම යි. ඒකත් ඔය වාගේ දැකපු නිමිති එකතුවෙලා

චේතනා වූ, සියුම් චේතනා ස්වභාවයකින් නිර්මාණය කරලා තියෙන වටපිටාවක්. ඔය ඔක්කෝට ම කියනවා කාමභවය කියලා.

ඔන්න ඔය භවය තමන් තුළ පවතින තාක්, ඒ කිව්වේ දෑකපු දේ ඇතිබවට එකතු වෙන ගතිය, අහපු දේ ඇතිබවට එකතු වෙන ගතිය ඇති තාක් ඒකට 'භවය' කියලා කියනවා. ඒ තාක් ඔය පින්වතුන්ට, 'හටගත්තු දේ නිරුද්ධ යි' කියන ඇත්ත පෙනෙන්නේ නැහැ. ඒ තාක් ඔය පින්වතුන්ට, ජරා-මරණ-ශෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස් විඳින්න පුළුවන් ඤෂත්‍රය හැදෙනවා. ඔය ඇත්තන්ට සැප-දුක් විඳින්න පුළුවන් ලෝකය ඔය ඇත්තන්ට ඉතුරුවෙනවා, ඔය ඇත්තන් හදගන්නවා.

ඉතින් ඔය භවය තිබුණොත් තියෙන දෝෂය : අද මේ භවය තුළ, දෙව්විපියන්, සහෝදරයින්, ඥාති හිතෙහිත් ගැන දුක් විඳිනවා විතරක් නෙවෙයි, නැවතත් මේ වාගේ කයක් සවිඤ්ඤාණක කරන ගතිය නතරවෙන්නේ නැහැ.

ඉතින් හටගත්ත සෑම එකක් ම නිරුද්ධවෙනවා කියන එක නො පෙනෙන්නට තියෙන ප්‍රධාන ම බාධකය, ප්‍රධාන ම සාක්ෂිය, ප්‍රධාන ම හේතුව භවය යි. භවය කියන කොට ඔය ඇත්තන් සෑම කෙනෙක් ම දකින්නට ඕනේ මොකක් ද? අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් අප තුළ ම සකස්වෙව්වි දෑකපු, අහපු දේවල්වල එකතුව යි. *ආයුහණා සංඛාරා* - සංඛාරය කියන්නේ රැස්වෙන ස්වභාවයෙන් යුක්තයි. මොනවා ද රැස්වෙන්නේ? දකින දේ යි. දකින දේ ත් නිකම් රැස්වෙන්නේ නැහැ. පෙනෙන දේට අපි හිතීම-කීම-කිරීම කළොත්, ඒ පෙනෙන දේ ඇති බවට ඉතුරුවෙන කොට හිතීම-කීම-කිරීම කරපු දේ ත් ඉතුරුවුණා වෙනවා. ඒ රූපය පෙනෙන කොට ම ඒ රූපයට මෙන්න මේ විදියට මම හිතුවා, මේ විදියට කිව්වා, මේ විදියට කළා කියන මතකය අපට නැද්ද? තියෙනවා.

එතකොට මෙන්න මේ පෙනෙන දේට, ඇසෙන දේට, මේ ස්පර්ශ ආයතන හයට යම්තාක් දේවල් කුසල සහගතව, අකුසල සහගතව,

සිතීම-කීම-කිරීම කළොත් ඔය ඇත්තන්ට එකතුවෙලා, රැස්වෙලා, භවය වෙලා තියෙන්නේ අන්න ඒ ටික යි.

එතකොට නිවන් දකින්න බැරි ඇයි? නිවන කියන්නේ මොකක් ද? කියන එක ගැන ඔය ඇත්තන්ට හොඳ අවබෝධයක්, දැක්මක් තියෙන්නට ඔනේ.

- ‘හටගත්ත සෑම දෙයක් ම නිරුද්ධ වෙනවා’ කියන තැනක මනස තිබුණා නම්, ඇතිවෙච්චි දේ නැති වෙලා නම්, ඇති බවට ඔය ඇත්තන්ට කිසිම කෙනෙක් හෝ දෙයක් හම්බවෙන්න පුළුවන් ද? බැහැ.
- එහෙනම් අඬන්න වැලැපෙන්න පුළුවන්, කැඩෙන්න බිඳෙන්න පුළුවන්, කිසිවක් ගැන ඔය ඇත්තන්ට ‘තියෙනවා’ කියලා දුනුමක් තියෙන්න පුළුවන් ද? බැහැ.
- ඔය ඇත්තන්ගේ ඥාති වේවා, ගෙවල් දෙරවල් වේවා, ඉඩකඩම් වේවා, තමන්ට ඇති බවට කුමක් හෝ දෙයක්, අයිතිවාසිකම් කියන්න පුළුවන් දේවල්, අයිතිවාසිකම් කියන තමන් හෝ ඉතුරුවෙයි ද? ඉතුරුවෙන්නේ නැහැ.

ඔක හොඳට ටිකක් සිහිකරන්නට ඔන.

එතකොට කෙලෙස් මල නැති, කෙලෙස් රජස් නැති, පිරිසිදු දහම් ඇස, ‘දකින, අසන සෑම දෙයක් ම ඉතුරු නැතුව නැතිවෙනවා’ කියලා දකින එක තමයි ‘නිවන් දකිනවා’ කියලා කිව්වේ. ඒක තමන් තුළම සිද්ධ වෙන්නත් ඕන. සිද්ධ කරගන්නත් ඕන. තමන් විසින් ම දැකිය යුතු දෙයක්. ඒක දකින්නට ඔය පින්වතුන්ට බැරිවෙලා තියෙන්නේ, කෙනා කෙනාට බැරිවෙලා තියෙන්නේ, දකින දකින දේ තමන් තුළ එකතුවෙන, රැස්වෙන ගතියක් ඔය ඇත්තන් තුළ තියෙන නිසා යි. රැස් කරගෙනත් තියෙනවා. රැස් කරගත්ත දේට තව තව එකතුවෙනවා. ඔය පින්වතුන්ගේ ඇසෙන් රූපයක් දකින ගානේ, කතෙන් ශබ්දයක් අසන ගානේ ඔය ඇත්තන්ගේ විමානය ලොකු වෙනවා. එතැන නො දන්නා වූ

නිමිත්තක්, රූපයක් දැක්කත්, 'මෙහෙමත් එකක් තියෙනවා, මෙහෙමත් තැනක් තියෙනවා', නිකම් නෙවෙයි, ඒවාට යන, එතැනට යන පාරේ ඉඳලා තමන් තුළ සකස් වෙනවා. ඒකයි සංඛ්‍යාං අභිසංකරොන්නිති සංඛාරො - සංඛ්‍යා ම සකස්කරණ ලක්ෂණය තමයි සංස්කාරයන්ගේ ලක්ෂණය කියලා කියන්නේ.

මේ හවයට, හවය ඇති තාක් නිවන් දකින්නේ නැහැ. එතකොට හවය කියන කොට ඔය පින්වතුන්ට හොඳට තේරෙන්නට ඕනේ, මම අර ඔප්පු කරලා පෙන්නුවේ, කිසිම නිමිත්තක් නැති, ආයතන ටික පමණක් දයාද කරගෙන උපන්න අපට, ඒ ආයතන, හේතු නිසා හටගත්ත එකක්, හේතු නැතිවෙන කොට නැතිවෙනවා නේ ද කියන ඇත්ත ඇතිහැටියේ නො දන්නාකම විතර යි තිබුණේ. අවිද්‍යාව විතර යි අනුශය වුණේ. ඒ අවිද්‍යාවෙන් තමයි, ඒ ප්‍රභාශ්වර මනස, පිරිසිදු මනස, නිමිති නැති මනස, කිලිටි කරමින් දකින දේ, අසන දේ, ගඳ සුවඳ දැනගන්න දේවල් එකින් එක, එකින් එක, එකින් එක එකතු වෙලා මෙන්න මේ වාගේ ක්ෂේත්‍රයක් ඇතිවුණේ.

දූන් වචනයක් කියන කොට ම, "සීනි" කිව්වොත්, ටක් ගාලා ඔය ඇත්තන් දන්නවා. මොකද ඔය ඇත්තන්ගේ ලෝකය ඇතුළේ එහෙම දෙයක් තියෙයි. දූන් ඔය ඇත්තන් "සීනි" කියන කොට සීනි ටික කොහේද කියලා සොයන්නේ සිහි කර කර ද? නැහැ. බාහිර කොහේවත් තියෙයි ද? නැහැ. කොතැන එක ද සිහි කෙරුවේ? මනසේ යි. නමුත් තමන්ට දැනුනා නම් සිහිකර ගත්තේ, දැනුනේ කොතැන ද කියලා ද? නැහැ.

"දෙහි" කියලා කිව්වොත් තේරෙනවා නේ ද? දෙහි කියලා දෙයක් තියෙනවා. හොඳයි ඔය ඇත්තන් දැනගත්තේ බාහිර කොතැනක තියෙන දෙහි ගෙඩියක් ද? දූන් "දෙහි" කියලා දැණුමක් ඔය ඇත්තන්ට ආවා නම්, නමුත් ඇසෙන් දෑකලා, මෙන්න මේවාට යි "දෙහි" කියන්නේ කියලා මේ වචනය ඇසෙනවාත් එක්ක ම සිහි කර ගත්තේ තමන් තුළ ම තියෙන දැණුම නේ ද? ඔව්.

ඒ වාගේ ම “මැරිළා” කියන කොට දැන් කොහේ තියෙන මරණයක් ද? “මරණය” කියලා කියන කොට ම, වචනය ඇසෙනවාත් එක්ක ම තමන් තුළ සිද්ධිය සිහිකරගන්නවා.

ඒ වාගේ මේ නිමිති නැති, අරමුණු නැති ප්‍රභාශ්වර මනසේ ඉඳලා එකින් එක, එකින් එක, එකින් එක එකතු වෙලා දැන් ඔන්න ලෝකයක් හැදෙනවා. ඕකට “භවය” කිව්වා. දැන් නිවන් දකින්නේ නැත්තේ භවය නිසා යි.

දැන් භවය ඇතිවෙන්නේ කුමක් නිසා ද කියන කාරණාව බලමු. මෙහෙම දකින දේවල් එකතු වෙන්නෙත්, දෑකපු දේවල් ඇති බවට සිතෙන්නෙත්, කුමණ දෝෂයක් නිසා ද? උපාදනය නිසා යි. මොකක් ද භවයට හේතුව? තණ්හා උපාදනය යි කියලා කියන්නෙත්, අපට සිහිවෙන, සිහිවෙන සෑම නිමිත්තක් ම, සිතට සිහිවෙන, සිහිවෙන සෑම නිමිත්තක් ම අපි ඇත්ත කරගන්නවා. අපට සිහිවෙන්නේ සිතෙන් සිතිවිලි මාත්‍රයක් විතර යි. ඒක ද වහා අනිත්‍ය වෙනවා.

උදහරණයක් ගත්තොත් ඔය පින්වතුන්ට “ගෙදර” කියලා සිහි වෙන කොට යම් “ගෙදර” කියන දෑණුමක්, සිතින් “ගෙදර” කියන රූපයක් සිහිකරගන්නවා. ඊගාවට “දරුවා” කියලා සිහිකරගන්න කොට “ගෙදර” කියන රූපය, සිතිවිල්ල සම්පූර්ණයෙන් ම නැහැ. ඊට පස්සේ වාහනයක් සිහි කරන කොට “දරුවා” කියලා සිහිකරපු එකත් නැහැ. එක සිතුවිල්ලක් ඇතිවෙන කොට අනික් සිතුවිල්ල නැතිවෙනවා. අනික් සිතුවිල්ල ඇතිවෙන කොට, අනික් සිතුවිල්ල නැතිවෙනවා.

බොහෝ වේගයෙන් හටගත්ත හටගත්ත දේ නිරුද්ධ වුණාට, ඔය ඇත්තන් අපි මොකද කරන්නේ? හටගත්ත සිතුවිල්ල ඤාණිකව ඇත්ත කරගන්නවා. “ගෙදර” කියලා සිහිවෙන කොට ම අපට ඒක ඇත්තක්. ඒ සිතුවිල්ල ඇත්ත කරගෙන, ඇත්තට ම තියෙන දෙයක් කියලා ඒකට ප්‍රතිචාර දක්වනවා. මොකක් ද? “ගෙදර” කියලා ඇත්ත කරගෙන, ‘ඇත්තට ම ගෙදර දෙරවල් වහලා ආවා

ද දන්නේ නැහැ. හොරු පනී ද දන්නේ නැහැ' කියලා "ගෙදර" කියන නිමිත්ත ඇත්ත කරගෙන ලෝභ-ද්වේශ දෙක ඇතිවෙනකම් හැසිරෙනවා. කැමැත්ත හෝ අකැමැත්ත හෝ ඇතිවෙන විදියට හැසිරෙනවා.

දැන් "දරුවා" කියලා සිහිවෙන කොට අර දැන් "ගෙදර" කියලා සිහිකරගත්තු, කතාකරපු සිද්ධාන්තය අතහැරෙනවාත් එක්ක ම, ඊශාවට සිහිවෙන එක ඇත්ත යි. "දරුවා" කියන කොට, 'ඉස්කෝලේ ගිහින් ආවා ද දන්නේ නැහැ. මම සිල් ගන්න ඇවිල්ලා ඉන්නේ. දරුවා දෙර කොහොම ඇරලා යයි ද දන්නේ නැහැ' : ඔන්න ඔය විදියට ඉතින් ඔන්න ඒකට උත්තර බඳිනවා.

මේ විදියට සිහිවෙන, සිහිවෙන සෑම නිමිත්තක් ම ඔය ඇත්තත් සමහර සිහිවෙන, සමහර රූප අත්තවාද උපාද්‍යයෙන් පිළිගන්නවා. "දරුවෙක්, පුද්ගලයෙක්, අම්මා, නංගී, මල්ලී" කියලා සත්ත්ව-පුද්ගල-ආත්ම වශයෙන් මෙම නිමිත්තත් එක්ක හැසිරෙනවා. සිතින් දකපු රූපයක් පිළිබඳව යි. නමුත් සිහිකරගන්නවාත් එක්ක ම ඔය පින්වතුන් මොකද කරන්නේ, ඒක සත්ත්ව-පුද්ගල භාවයෙන් ඇත්ත කරගෙන, ඒකට සිතීම-කීම-කිරීම කරනවා.

එහෙම නැතිනම්, දකපු රූපයක් සිහිවෙන්නේ. ඒ රූපයට වටිනාකමක් දීලා, කාම උපාද්‍ය වශයෙන්, "ආ, ඒ කාර් එක හරි වටිනවා" නැතිනම් "ඒ රත්තරන් මාලය මගේ. ඒක හොරු ගනීද දන්නේ නැහැ" කියලා ඉතින් භාණ්ඩයක්, බඩුවක් කරගෙන, ඇත්තට ම සිහිවෙන, සිහිවෙන අරමුණත් එක්ක, කෙලෙස් ටිකත් ඇත්ත කරගෙන ජීවත් වෙනවා.

ඔය පින්වතුන්ට මේ "භවය" කියන එක හැදෙන්නේ උපදින, උපදින සිතුවිල්ල ඇත්ත කරගෙන, ඒවාට ප්‍රති උත්තර සපයන මෙන් මේ මානසික මට්ටම තුළ යි. මේ මානසික මට්ටම නිසා යි. උපදින, උපදින සිතුවිල්ල ඇත්ත කරගෙන, ඒවාට තමන් ප්‍රති උත්තර බඳින තාක්, (මම කියන එක තේරෙනවා ද දන්නේ නැහැ)

දැන් ඔය ඇත්තන් පැත්තකට වෙලා ඉන්න කොට, මොන තරම් දේවල් ඔය ඇත්තන්ට සිහි වෙයි ද කියලා හොඳට සිත දිහා බලන්න. සිහිවෙන කොට එකක් එකක් ගානේ ඔය පින්වතුන් ඇත්ත කරගෙන නො සිතුවත්, ඔය පින්වතුන් පිළිගන්නවා සිහිවෙන සිතුවිල්ලක් හැටියට හඳුනාගන්නේ නැතුව, 'තියෙන දේවල් නේ, තියෙන දේවල් නේ, තියෙන දේවල් නේ මේ' කියලා.

දැන් "ඉර" කියලා අපි සිහිකළොත් මෙව්වර වෙලා තිබුණේ නැහැ. කියන කොට ම අපට සිහිවෙනවා නේ ද? සිහිවෙන කොට ඔය ඇත්තන් කිසිම චේලාවක හඳුනාගන්නේ නැහැ, "සිතෙන් මේ රූප මාත්‍රයක් සිහිකරගන්නා නේ ද, දෑකපු රූප මාත්‍රයක් සිහිකරගන්නා නේ ද." එතකොට දෑකපු සිද්ධිය අතීතයට ගිහිල්ලා. දෑකපු සිද්ධිය නිරුද්ධ වෙලා. නමුත් මනසේ හැකියාවක් තියෙනවා 'නිරුද්ධ වෙව්ව් දේ සිහිකළ හැකියි'.

උදේ දනයට ගත්තේ මොනවාද කියලා සිහිකළ හැකි යි නේ ද? පුළුවන්. සිහිකිරීම මනසේ හැකියාවක්. හොඳයි, ඔය පින්වතුන් සිහිකරන කොට උදේ දනයට බත් පිඟානේ තිබුණේ මොනවා ද කියලා සිහිකළ හැකි ද, බැරි ද? පුළුවන්. සිහිකරන කොටත් දැන් ඒ බත් පිඟාන බාහිරයේ තියෙනවා ද? නැහැ. දැන් ඒ බත් පිඟාන බාහිරයේ නැති නම් කොහොම ද සිහි කළේ? දෑකපු දේ සිහි කිරීමේ හැකියාව තියෙන්න පුළුවන්. නමුත් සිහිවෙන කොට ම, ඔය පින්වතුන්, 'මේ තියෙන බත් පිඟානයි' කියලා බාහිරයට සිත දික් කෙරුවොත් හරි ද? නැහැ.

එහෙනම්, "ගෙදර" කියලා ඔය පින්වතුන් සිහිකළොත්, සිහිකිරීම, දෑකපු දේ සිහිකිරීම සිතේ හැකියාවක්. එහෙම සිහිකරණ කොටත් "දෑකපු ගෙදර යි" කියලා බාහිරයට සිත යොමු කළොත් හරි යයි ද කියලා බලන්න. උදේ ඔය පින්වතුන් කාපු බත් පිඟාන ඔය පින්වතුන්ට මතක ඇති නේ ද? සිහි කරන්න පුළුවන් වෙයි නේ. සිහිකිරීම, දෑකපු දේ සිහිකිරීම, සිතේ හැකියාව යි. සිහිකරන කොටත්, එහෙම පිඟානකුත්, පිඟානේ ඒ විදියට රැස්වෙලා තියෙන වාස්කූපන ටිකකුත් එක්ක තියෙන බත් පිඟානක්

කොහේවත් තියෙනවා ද? කොහේවත් නැහැ. එතකොට ඒ සිද්ධාන්තය දැකපු සිද්ධිය නිරුද්ධවෙලා. නිරුද්ධවුණාට දැකපු දේ සිහිකරන්න පුළුවන් සිතේ හැකියාවක් තියෙනවා. දැන් 'දැකපු රූපය සිතෙන් සිහි කරනවා නේ ද' කියලා ඔය පින්චතුන් ඇත්ත ඇති හැටියේ දැක්කේ නැතුව "බාහිර තියෙන බත් පිගාන යි" කියලා දැක්කොත් කොච්චර වැරදි ද? ඇයි ඒ? එහෙම බත් පිගානක් දැන් නැහැ.

ඒ වාගේ ඔය පින්චතුන් ඇසෙන් දැකපු රූපය සිතෙන් සිහිකරන කොට ම "දරුවා" කියලා හඳුනාගන්නවා. ඔය පින්චතුන් "දරුවා" කියලා මේ රූපය සිහිකළේ 'සිතේ තියෙන හැකියාවක් නේ ද' කියන එක දන්නේ නැතුව, "තියෙන දේ යි සිහිකරන්නේ" කියලා ඔය ඇත්තන් සිතාගෙන ඉන්නවා නම්, අර බත් පිගාන සිහි කරනවා වාගේ, සිහි කරණ කොටත් ඒ සිද්ධිය නැහැ වාගේ, දැකපු සිද්ධිය නිරුද්ධ වෙලා. නමුත් ඔය ඇත්තන් ඒ නිරුද්ධ වෙච්චි බව දන්නේ නැතුව සිහි කරන දේ ඉන්නවා කියලා ඔය ඇත්තන් පිළිගන්න මෙන්න මේ මානසික මට්ටම තුළ යි ඇති බව තියෙනවා කියන භවය හැඳෙන්නේ. (තේරෙනවාද මම මේ කියන දේ?)

ඒ වාගේ දැකලා යම්තාක් දේ, පැත්තකට වෙලා ඉඳගත්තොත්, ඉඳගෙන සිහිකරන, සිහිකරන සෑම දෙයක් ම අර බත් පිගානට වෙච්චි දේ ම යි වෙලා තියෙන්නේ. තේරුණාද? ඒ කියන්නේ සිහිකරන කොට, ඒක දැන් දැකපු දේ සිහිකිරීම හැකියාවක්. ඔය ඇත්තන් මේ දැකපු රූපය සිහිකරන දේ, සිහිකරනකම අනිත්‍යයි නේ ද කියලා දකින්නට බැරි නම්, මේ රූපය සිතෙන් ඔසොවන ලද්දක් කියලා දකින්න බැරි නම්, මේක රූප මාත්‍රයක් නේ ද කියලා දකින්න බැරි නම්, ඒ එක්ක ම ඒ අරමුණෙන් ඔය ඇත්තන්ව යටකරනවා. ඒ කියන්නේ ඒ අරමුණ ඇත්ත කරනවා. ඇත්ත කරලා, ඔය ඇත්තන්ව ඒකට සිතීම-කීම-කිරීමවලට පොලඹවනවා.

එතකොට උපදින උපදින අරමුණුවලට ඔය ඇත්තන් යටවෙලා ඉන්න කොට ඒ කියන්නේ, අරමුණකින් තමන්ව යටකෙරුවා කියලා කියන්නේ කොහොම ද? සෑම අරමුණක් ම ඇත්ත කරලා සිහිමි-කිමි-කිරිමි කරවන්න තමන්ව පොලඹවයි නම්,

- ඒකට කියනවා උපදින උපදින සෑම අරමුණකින් ම තමන්ව යටකරනවා.
- නැතිනම් කියනවා පඤ්චඋපාදනස්කන්ධයට උපාදන වෙමින් ඉන්නවා.

සිහිවෙන දේ ඇත්ත වුණා කියන්නේ ම උපාදන වුණා. දවල් කාපු දේ, කාපු බත් පිගාන සිහිවෙන කොට දැන් ඒක නිරුද්ධ යි. නමුත් මනසේ හැකියාව: දැනුත් ඔය පින්වතුන්ට ඒක රස විඳිය හැකි යි.

සිහිකරන කරලා, දැන් ඒක සිහිකරන කොටත්, ‘එහෙම එකක් නැහැ. මේක මනසින් උපන්න විතකී මාත්‍රයක් නේ ද’ කියන එක පෙන්නාගන්න බැරිවුණොත් බත් පිගාන ආස්වාදය කරනවා. ඒ බත් පිගාන බෙදපුවහම, “කරවල කැල්ල නම් හරි රහ යි. ඒ සම්බා බත් ටිකක් ද කොහේද යි. ඒක නම් හරි ශෝක්” කියලා ලෝභ-ද්වේශ වශයෙන් හැසිරෙන්නට පුළුවන් ද? බැරි ද? පුළුවන්. බොහෝ වේලාවට හැසිරෙන්නේ නැද්ද අපි? හැසිරෙණවා.

එතකොට අපි දැන් නෙවෙයි ද මේක ඇත්ත කරගන්නේ? කන වේලාවෙන් තිබුණ ඇත්තක් තිබුණා නම් ඒක සජීවී ඇත්තක්. ඒක නිරුද්ධ යි. ඒ තුළ දෝෂයක් තිබුණේ නැහැ. බත් පිගානේ දෝෂයකුත් නැහැ. බත් ටික කාපු එකේ දෝෂයකුත් නැහැ. වරද කරන්නේ ඊට පස්සේ යි. ඊට පස්සේ ‘ඇතිබවට සිහිවෙනවා’ කියන ධර්මතාවයත් සිතේ හැකියාවක්. නමුත් තමන්ට සිහිනුවණ එතැන නැතිනම්, එතැන නැතිනම්, සිහිකරගත්ත බත් පිගාන ඇත්ත කරගෙන සිහිමි-කිමි-කිරිමි කළොත්, ඔය ඇත්තන්ගේ ඔළුව හදලා තියෙන්නේ, නතරවෙන්නේ, මෙන්න මේ වාගේ රස බත් පිගානක් තිබුණා, (දැන් “තියෙනවා” කියන එක බැරිවෙලා, “තිබුණා” කියන තැනකින් නිමිත්තක් අරගෙන තියෙනවා.) එහෙම

එකක් කොහේවත් තිබුණේ නැහැ. ඒක ද හටගෙන නිරුද්ධ වෙමින් පැවැතුනේ. නිරුද්ධ වුනා නේ. අන්තිමට ඔය ඇත්තත් හදයි, 'දූන් නෑ, තිබුණා' කියලා.

එතකොට මේ විදියට උපදින, උපදින සෑම විතර්කයක් ම, උපදින සිහිවෙන සෑම රූපයක් ම, සෑම වේදනාවක් ම, ඔය ටික ඔසොවලා තියෙන්නේ මනෝ විඤ්ඤාණයෙනු යි. මොකද, හටගෙන නිරුද්ධ වෙලා නම් දූන් ඇතිබවට සිහිකරන්න දෙන්නේ නැහැ ම යි. මනෝ විඤ්ඤාණයක් ම යි. අතීත ධර්මයන් විඤ්ඤායා වෙන්නේ, දනගන්න පුළුවන් වෙන්නේ මනෝ විඤ්ඤාණයෙන් පමණම ම යි.

ඒ සෑම දෙයක් ම ඇත්ත ම ඇත්ත කරගෙන ප්‍රතිඋත්තර බදින තාක් භවය නැතිවෙන්නේ නැහැ. ඒ කියන්නේ පඤ්චඋපාදනස්කන්ධයට උපාදනව ඉන්නවා කියලා කියන්නේ, සිහිවෙව්වි නිමිත්ත ඇත්ත වෙලා, දරුවෙක් ම වෙලා, ඒ තුළ ලෝභ, ද්වේශ දෙක ඇතිවෙනකම් සිතන්න, කියන්න, කරන්න පෙළඹිව්වි බව යි. සිහිවෙන නිමිත්ත ඇත්ත ම වෙලා, ගෙයක් දෙරක් වෙලා, ඒකට සිතීම-කීම-කිරීම කරන්න පෙළඹිව්වි බව යි.

මෙන්න මේ වාගේ සිහිවෙන, සිහිවෙන සෑම නිමිත්තක් ම ඇත්ත කරගෙන ප්‍රති උත්තර බදින මානසික මට්ටමට කියනවා පඤ්චඋපාදනස්කන්ධයට උපාදන යි කියලා. එයා ඒක දැඩිව ගන්නවා, ඒක ඇත්ත කරගන්නවා. ඒ සෑම සිතිවිල්ලක් ම, සෑම ස්කන්ධයක් ම ඇත්ත කරගන්නවා. ඒක එයාට සිතිවිලි මාත්‍රයක් විතරක් නෙවෙයි. ඒක නැතිවෙන ධර්මතාවයක් විතරක් හෙම වෙන්නේ නැහැ. එයාට ඇත්තම ම දෙයක් හෝ කෙනෙක් සිහිවෙව්වි සිද්ධියක් වෙනවා.

- ඔන්න ඔය උපාදන ගතිය ඇති තාක් භවය කියන එක නැතිවෙන්නේ නැහැ.

- භවය කියන එක ඇතිතාක් හටගත්ත දේ නිරුද්ධවෙනවා කියන එකක් වෙන්නේ නැහැ. නිවන් දකින්නේ නැහැ. නිවන් නො දකින්න හේතුව භවය යි.
- භවය ඇතිවෙන්න හේතුව උපාදනය යි, තණ්හාව යි. තණ්හා-උපාදනය යි. සිහිවෙන සෑම අරමුණක් ම ඇතිබවට පිළිඅරගෙන, 'තියෙන දෙයක්, තිබුණු දෙයක්, බලන්න යන්න පුළුවන් දෙයක්' කියලා තුන් කාලයට බෙදලා, ඒ තුළ ඇත්ත කරගෙන හැසිරෙන මට්ටමට උපාදන යෙදිලා තියෙනවා. භවයට හේතුව මෙන්න මේ උපාදන වෙනකමයි.

උපාදනයට හේතුව මොකක් ද? එහෙම ඇත්ත කරගෙන ජීවත්වෙන්න, අපිට සිහිවෙන එකට ඇත්ත වෙන්නේ ඇයි?

තණ්හාව යි උපාදනය යි එකක්. ඒ කියන්නේ පඤ්චඋපාදනස්කන්ධය කෙරෙහි යම් ඡන්දරාගයක් වෙයි ද, හේ උපාදනය යි. ඒ කියන්නේ තණ්හා ගතිය නිසා ම තමයි අපි උපාදන වෙන්නේ. දෙක ම එකට යි තියෙන්නේ. අපි පඤ්චඋපාදනස්කන්ධයට උපාදන වෙන්නේ හෝ තණ්හා කරන්නේ පඤ්චඋපාදනස්කන්ධය පිරිසිඳ දකින්නේ නැතිකම නිසා යි. ඔය වැරද්ද අප අතින් වෙන්නේ, ඔය වැරද්ද කරන්නේ පඤ්චඋපාදනස්කන්ධය කියලා කියන්නේ මොකක් ද කියලා, ඇත්ත ඇති හැටියේ නො දන්නාකම නිසා තමයි. ඒකයි දුක පිරිසිඳ නො දකින තාක්, පඤ්චඋපාදනස්කන්ධය පිරිසිඳ නො දකින තාක්, උපාදන වෙනවා. උපාදන භවයට ප්‍රත්‍ය වෙනවා. භවය කියන එක, හටගත්ත දේ නිරුද්ධ යි කියන එක පෙනෙන්නේ නැහැ. ඇතිබව හදලා, කමී නිමිති හදලා, ජාතියට ප්‍රත්‍යවෙලා නැවත මේ වාගේ කයක් සවිඤ්ඤාණක වෙන්න විඤ්ඤාණය ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් බැසගන්න හේතු වෙනවා. ජාති-ජරා-මරණයන්ට හේතු යි. ආයෙත් ජරා-මරණ දුක් විඳින්න වෙනවා.

එතකොට දැන් පඤ්චලපාදනස්කන්ධය පිරිසිඳ දකින්න කියලා කියන්නේ වෙන මොකුත් හින්දා නෙවෙයි. උපාදන නො වී ඉන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ පඤ්චලපාදනස්කන්ධය ටිකක් ටිකක් හෝ පිරිසිඳ දකින කෙනාට යි. සිහිවෙන, සිහිවෙන අරමුණ මැඩ මැඩ, ඒ අරමුණු යට කර කර ඒවාට යටවෙන්නේ නැතුව ඉන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ පඤ්චලපාදනස්කන්ධය කියන එක ගැන නුවණක් තියෙන නිසා යි.

අපි ඒකේ දී රූප උපාදනස්කන්ධය කියමු, ඔය පින්වතුන් ඉගෙනගෙන තිබුණොත් (මම මේක නිදර්ශනයක් හැටියට යි දෙන්නේ.) පඤ්චලපාදනස්කන්ධය ස්කන්ධ වශයෙන්, ආයතන වශයෙන්, ධාතු වශයෙන්, පිරිසිඳ දකින්න, අපි දක්ෂ වෙලා තියෙන්නට ඕනේ. ස්කන්ධ වශයෙන්, ආයතන වශයෙන්, ධාතු වශයෙන්, දැනගෙන තියෙන කෙනාට විතර යි, උපාදන නො වී ඉන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ. තණ්හාව ඇතිකර නො ගෙන ඉන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ. එහෙම ඉන්න කෙනාට, උපාදන වශයෙන් නො ගන්නා වූ කෙනාට යි භවය නිරුද්ධ වෙන්නේ. භව නිරෝධය නිවන යි.

සංයුත්ත නිකායේ කෝසම්බි සූත්‍රයේ දී ආනන්ද මහරහතන් වහන්සේ යි, කොට්ඨිත මහ රහතන් වහන්සේ යි, සවිට්ඨ ස්වාමීන් වහන්සේ යි, (කෝසම්බි සූත්‍රය බලන්න.) ඒ සූත්‍රයේ දී ධම් කතාවක් කරන කොට හොඳට පැහැදිළි කරනවා, “ඇවැත්නි, භව නිරෝධය නිවන යි කියලා අදහනවා ද? දකිනවා ද?” “එහෙම යි භව නිරෝධය නිවන යි කියලා දකිනවා” කියනවා. මොකද, භවය නිරුද්ධවුණොත් නිවන් දකිනවා කියන එක සිද්ධ වෙනවා මිස ඒකට අමුතුවෙන් උත්සාහයක් හෝ ප්‍රාර්ථනාවක් අවශ්‍ය නැහැ. ඒ නිවන් නො දකින්න හේතුව නිසා භව ආචරණය යි.

එතකොට පඤ්චලපාදනස්කන්ධය යම්කිසි කෙනෙක් පිරිසිඳ දකිනවා කියන දෙය කරනවා නම්, කළොත්, දන්නවා නම්, අන්න එයාට පුළුවන් පඤ්චලපාදනස්කන්ධය ඇත්ත කර නො ගෙන ඉන්න. පඤ්චලපාදනස්කන්ධයට උපාදන නො වෙන්න.

පඤ්චඋපාදනස්කන්ධය, ස්කන්ධ වශයෙන්, ආයතන වශයෙන්, ධාතු වශයෙන් අපි මෙනෙහි කරන්නේ කොහොම ද?

ස්කන්ධ වශයෙන්: අපි ඉස්සෙල්ලා හොඳට ඉගෙනගන්න ඕන කල්‍යාණ මිත්‍ර ඇසුරෙන්, සද්ධම් ග්‍රවණයෙන් රූප කියලා යමක් තියෙනවා නම්, සමස්තයක්, එක්කෙනෙක්ගේ රූපයක් නෙවෙයි. මේ ලෝකයේ වේවා, පරලොව වේවා, යම්තාක් රූප කියලා තියෙනවා නම්, යං කිඤ්චි රූපං චන්තාරොව මහාභූතා චතුර්ත්තං ච මහාභූතානං උපාදය රූපං - රූප කියලා කියනවා නම්, මේ සෑම රූපයක් ම මහාභූත යි, උපාදය යි. සතරමහාධාතු සහ සතරමහාධාතු නිසා පවත්නා රූප යි මිසක, වෙන කාගේවත්, වෙන කෙනෙකුගේවත්, වෙන දේකටවත් අයිති රූප නැහැ.

ඔන්න ඒකෙන් හොඳ නිගමණයක්, හොඳ ස්ථාවර බවක්, අපට හම්බවෙනවා. යම්කිසි රූප කියලා යමක් තියෙනවා නම්, අතීතයේ වේවා, වර්තමානයේ වේවා, අනාගතයේ වේවා, තමා තුළ වේවා, බාහිර වේවා, ඕදරික- රථ වේවා, සියුම් වේවා, හීන- ලෝකයා හීනය යි, පහත්ය යි, හොඳ නෑ කියලා සම්මත වේවා, ප්‍රණීත යි- ලෝකයා ලස්සන යි, හොඳයි, සැපයි, කියන මට්ටමේ වේවා, දුර වේවා, ලග වේවා, යම්කිසි රූපයක් තියේ නම්, ඒ සියලුම, එකොලොස් පලක තියෙන සියලුම රූප තියෙන්නේ පඨවි-ආපෝ-තේජෝ-වායෝ කියන සතරමහාධාතු සහ සතරමහාධාතු නිසා පවත්නා රූප යි. එව්වර යි. මහාභූත ටික නිසා ම පවතින, මහාභූත ටික අත් නො හැර පවතින උපාදය රූප යි. ඒ හා බැඳුනු රූප ටිකකු යි.

එතකොට බලන්න,

- පඨවි ධාතුව පුද්ගලයෙක් ද? පඨවි කියලා කියන්නේ මැටි ටිකක්, පස් ටිකක් කළුගලක් ගන්නකෝ, සමාන යි. ඒක කෙනෙක් ද? නැහැ.
- ආපෝ ධාතුව කියන්නේ ගලන, වැගිරෙන, බැඳෙන ස්වභාවය, ජලය කියලා ගන්න. ඒක පුද්ගලයෙක් ද? නැහැ.

- තේජෝ ධාතුව කියලා කියන්නේ උෂ්ණය, ගින්න, ගිනි දල්ලක් ගත්තොත් සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් ද? නැහැ.
- වායෝ කියලා කියන්නේ වාතය සුලඟ ඔය ගස්වල සුලං හමන ගතිය, සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් ද? නැහැ.

ඒ මහාභූත ටික සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් නෙවෙයි නම් ඒ හා බැඳී පවතින ඔවුන්ගේ ගති ලක්ෂණ ටික කලම කෙනෙක් නෙවෙයි. මහාභූත ටික ද කෙනෙක් නෙවෙයි නම්, මහාභූත ටික නිසා පවත්නා, මහාභූත ඇසුරුකරගෙන පවත්නා රූපය කෙනෙක් වෙනවා ද? නැහැ.

ඔන්න ඔය ඇත්තන් රූපය ගැන ඉගෙනගෙන තිබුණා නම් සිතට සිහිවෙන කොට රූපයක් ම, ඔය ඇත්තන් දැන් රූපයේ ඇත්ත අහලා තියෙන හින්දා, රූප තිබුණා නම් තියෙන්නේ එහෙම රූප මිසක දරුවෙක්ගේ රූප තියෙන්න බැහැ. ඔය ඇත්තන් ක්ෂණිකව සතිපට්ඨානය සිහිකරගන්නවා. සිහිවෙන කොට ම, “දරුවා” කියලා රූපයක් සිහිවෙන කොට ම, “ආ, මේ රූපය සතරමහාධාතුවෙන් නේ. ආ, මේ මහාභූතයන්ගේ උපාදය රූපයක් නේ” කියලා සිහිවෙවි රූපයේ ඇත්ත බැලුවොත් ඔය පින්වතුන්ට මේ “දරුවා” කියලා සිතෙන් පිළිඅරගෙන සිතන ගතිය පවතී ද? නැහැ.

ඔය පින්වතුන් ඒ රූපයේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ දැනගෙන තිබුණේ නැතිනම්, දෑකපු දේ සිහිවෙන කොට ම, සිහිකළා කියන්නේ දෑකපු රූපය නේ සිහිකරන්නේ, නේ ද? සිතට පුළුවන් ඇසට පෙනෙන රූපයක් නේ. ඊට පස්සේ සිතට සිහිකරන්න පුළුවන් දෑකපු රූපයක් මිසක කෙනෙක්ව සිහිකරන්න බැහැ. දෑකපු රූපය සිහිකරන කොට, දෑකපු රූපය සිතෙන් සිහිකරන කොට, “ආ මේ මහාභූතයන්ගේ උපාදය රූපයක්. ආ මේ සතරමහාධාතූන්ගෙන් හටගත්ත රූපයක්” කියලා රූපයේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ පෙන්නුවේ නැතිනම්, පෙන්නන්නේ නැතිනම්, නිරායාසයෙන් ම ඒ අරමුණ

පුද්ගලයෙක්-සත්ත්වයෙක් කියලා අත්තවාද උපාදනයෙන් හැසිරීම වළක්වන්න බැහැ.

ඔන්න පඤ්චඋපාදනස්කන්ධය පිරිසිඳ දකින්නේ නැහැ කියන්නේ, ඒ ස්කන්ධයන්ගේ ඇත්ත දැක්කේ නැතිනම්, ඊගාවට තියෙන දෝෂය තමයි, සිහිවෙන කොට ම කෙලේසයකින් තමයි ඒක පිළිගන්නේ. “අනේ දරුවා නේ, අම්මා නේ, නංගී නේ, අසවල් ගෙදර නංගි නේ” කියලා සිහිවුණ දේ කෙනෙක් පුද්ගලයෙක් හැටියට පිළිගන්නවා. සිහිවෙන එක රූප ආරම්භණය. ඔය ඇත්තන්ගේ පැත්තෙන් ඔය ඇත්තන් ඒකට තව කැල්ලක් හේත්තු කරනවා. අත්තවාද උපාදනයෙන් පිළිගන්නාට කෙනෙක් පුද්ගලයෙක් කියලා ඒක පිළිඅරගෙන ඒකට සිතනවා. සිතුවහම ඔය පින්වතුන්ට භවයේ හැදෙනවා, මොකක් ද? ‘බාහිර මම සිතන කෙනෙක්, මෙන්න මෙහෙම කෙනෙක් ඉන්නවා’ කියන තැනකින් ඔළුව හැඳිලා.

එතකොට උපාදනස්කන්ධය පිරිසිඳ නො දූක, උපාදන වෙන ගතිය කවදවත් ම නතර කරන්නට පුළුවන්කමක් නැහැ. දූන් රූපයක ඇත්ත ඇති හැටියේ බලන්න ඉගෙනගත්තේ නැති කෙනෙකුට කවදවත් උපාදන වශයෙන් නො ගෙන ඉන්නට පුළුවන් වේ ද කියලා බලන්න. එයාට සිහිවෙන කොට සිහිවෙන නිමිත්ත පුද්ගලභාවයෙන් ඇසුරු කරන්න විතරයි මයි දන්නේ නේ ද? නමුත් බණ අහලා තිබුණොත්, සතිපට්ඨානය වඩලා තිබුණොත්, සතිපට්ඨානය වඩපු එකෙනුත් කළේ මොකක් ද? සත්ත්වයා පුද්ගලයා කියලා ඇසුරුවෙන තැනක තියෙන රූප ගත්තහම, කුණප කොටස් තිස් දෙකක්, නැතිනම් සතරමහාධාතු යි කියලා මේ වාගේ ඒ රූපයට ඇත්ත යි, නේ ද? එතකොට සිහිවෙන කොට ම මේ සිහිවෙන රූපයේ මෙන්න මෙහෙම ඇත්තක් නේ ද තියෙන්නේ කියලා ඔය පින්වතුන් ඇත්ත සිහිකර ගත්තොත්, අන්න ඒ අරමුණ තමන්ව යටකරන්නේ නැහැ. යටකරන්න දෙන්නේ නැහැ.

ඒක ඇත්ත වෙලා රාග-ද්වේශ-මෝහ ඇතිවෙනකම් සිතන්නේ නැහැ. ඒකයි, කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආනාපි සම්පජානො සනිමා විනයො ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සං - විනයො ලොකෙ - ලොකෙ කිව්වේ මොකක් ද? පඤ්චඋපාදනස්කන්ධ ලෝකය යි. පඤ්චඋපාදනස්කන්ධ ලෝකය කියලා කිව්වේ, කාපු බත් පිගාන සිහිවෙනවා නේ. බීජු වතුර කෝප්පය සිහිවෙනවා නේ. ටැප් එක ගාවට ගිහිල්ලා මූන සෝදපු සිද්ධිය සිහිවෙනවා නේ. බලන්න ඒ සිද්ධි කොහේවත් මෙහේ තියෙනවා ද කියලා. හටගෙන එතැන එතැන ම නිරුද්ධ වෙලා. නමුත් ඒ ඔක්කෝම ඇති බවට එකට එකතුකරලා සිහිකරණ මෙන්න මේ මනෝ විඤ්ඤාණය තුළින් තමයි, පඤ්චඋපාදනස්කන්ධ ලෝකය හටගෙන තියෙන්නේ. ඒ ලෝකයේ අද අපි ලෝභ-ද්වේශ වශයෙන් හැසිරෙනවා. දෑකපු අහපු දේවල් සිහිකරගෙන, ඇත්ත කරගෙන උපාදන වශයෙන් හැසිරෙනවා. ඉතින් එහෙම හැසිරුණොත් තියෙන දෝෂය, හවය හැදෙන එක නවත්වන්න බැහැ.

ඉතින් පඤ්චඋපාදනස්කන්ධයට උපාදන වශයෙන් හැසිරෙන්නේ නැතිවෙන්න නම් එයා මොකද කරන්න ඕනේ? කායෙ කායානුපස්සී විහරති - කයේ කය අනුව බලන්න. ඒ කියන්නේ රූපයේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ බලන්න. රූපයේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ බලන කොට මොකද වෙන්නේ? විනයො ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සං - මේ පඤ්චඋපාදනස්කන්ධයේ ලෝභ-දෝෂ දෙක හික්මෙනවා. ඒ කියන්නේ “දරුවා” කියලා සිහිකරලා, කැමැත්ත-අකැමැත්ත ඇතිවෙන තාක් සිත ඒ නිමිත්තේ හැසිරෙන්නේ නැහැ. ‘අම්මා-තාත්තා-දුව-පුතා’ කියලා කැමැත්ත ඇතිවෙන තාක්, අකැමැත්ත ඇතිවෙන තාක් ඒ නිමිත්තේ සිත හැසිරෙන්නේ නැහැ.

ඉතින් ඒ විදියට කැමැත්ත-අකැමැත්ත ඇතිවෙන තාක් නිමිත්තේ සිත හැසිරෙන එකට කියනවා, උපාදන සහිතව වාසය කරනවා කියලා.

ඒ විදියට උපාදාන වශයෙන් නො ගන්න, උපාදාන සහිතව වාසය නො කරන්න නම්, පඤ්චඋපාදානස්කන්ධය පිරිසිඳ දකින්න ඕනේ කියලා කිව්වේ, සිහිවෙන අරමුණක ඇත්ත එයා ඉගෙනගෙන තියෙන්න ඕනේ. එතකොට තමයි එයාට තේරෙන්නේ ඒ ඇත්ත සිහිකරන කොට

1. උපන්න ස්කන්ධයන්ගේ ඇත්තත් දකිනවා,
2. මේ පැත්තෙන් ඒ නිමිත්ත උපාදාන වශයෙන් හැසිරෙන්න ඉඩ දීලත් නැහැ කියන කරුණු දෙකක් කරනවා.

ඒ වාගේ ම ඔය පින්වතුන් ඉගෙනගෙන තියෙනවා “වේදනාව” කියලා එකක් කොතැනක හරි තියේ නම් ඇසෙන් වේවා, කනෙන් වේවා, නාසයෙන් වේවා යම්කිසි වේදනාවක් කියලා දෙයක් තියේ නම් සිතක පහළවෙන චෛතසික මාත්‍රයක් විතරයි. ස්පර්ශය චෛතසිකයක්. වේදනාව චෛතසිකයක්. ඒක ස්පර්ශය නිසා යි හටගන්නේ. ස්පර්ශය නැතිවෙන කොට නැතිවෙනවා මිසක තියෙන්නෙත් නෑ, තිබිය හැකි බවකුත් නෑ කිව්වහම අර පුද්ගලයා නිසා සැපයක් ආවා, අර මල නිසා, මල ඉඹින කොට සැපයක් ආවා, කියලා අර වේදනාව ඔය පින්වතුන් වස්තුවල ගැටගසන්නේ නැහැ. ඔය පින්වතුන් යම්කිසි වේදනාවක් සිහිවුණත්, ‘මේ ස්පර්ශ නිසා හටගත්ත වේදනාව නේ, ස්පර්ශ නැතිවෙන කොට නැතිවෙනවා’ කියලා ඒකේ නැතිබව බලන්න පුළුවන්. ‘මේ වේදනාව අසවල් වස්තුව විඳින කොට යි, අසවල් දේ විඳින කොට යි ආවේ’ කියලා වේදනාවට ද්‍රව්‍ය කාරණා එකතුකරගෙන, වේදනාවට පුද්ගලභාවය එකතුකරලා අත්තවාද බවෙන් හෝ වේදනාවට කාමවස්තු එකතු කරලා කාම උපාදානයෙන් හෝ ඔය පින්වතුන් වේදනාවත් එක්ක කාම උපාදානබවෙන් හැසිරෙන්නේ නැහැ. නැත්නම් ඔය ඇත්තන්ට වේදනාව තනිවම හම්බවෙන්නේ නැහැ. ඔය පින්වතුන්ට සිතෙන්නේ, ‘අර කේක් කැල්ල කාපු නිසා යි මේ සැප වේදනාව ආවේ’. ඒ කියන්නේ කේක් කැල්ලේ මේ සැපය තියෙනවා වාගේ එකකින් තමයි දකින්නේ.

එතකොට, 'අර දරුවා දකින කොට මට සැපයක් එනවා'. ඔය විදියට තමයි දකින්නේ. නමුත් මේ ස්කන්ධ ටික ඉස්සෙල්ලා එකින් එක, එකින් එක දෑනගෙන තිබුණොත් සිතෙන් රූපයක් සිහිකෙරුවත්, ඒ රූපයේ ඇත්ත පෙන්නන්න ඔය පින්චතුන් දන්නවා, රූපයේ පුද්ගලභාවයෙන් හෝ කාම ස්වභාවයෙන් කැමැත්ත ඇතිවෙන විදියට සිත හසුරුවන්නේ නැහැ. වේදනා-සංඥ-සංඛාර කියන චෛතසික ටිකක්. සිතක ඇතිවෙන ගති මාත්‍රයක්. ඒ සිත නිරුද්ධ වෙන කොටම, ඒ ගති නිරුද්ධවෙනවා මිසක කොහේවත් තිබුණේවත්, තියෙන්නේවත් නෑ කියලා දෑනගෙන සිටියොත් සිතේ අත්දැකීමේ හැටියට විඳිපු බව සිහි කළ හැකි යි. සිහි කරන කොට ම ඒ තුළ 'කෙනෙක්ව වින්ද, දෙයක් වින්ද' කියලා ඔය පින්චතුන් උපාදනය වේදනාවට එකතු කරන්නේ නැතුව ඒ වේදනාවේ අනිත්‍ය දකිනවා, ඇත්ත දකින්න පුළුවන්කම තියෙනවා.

විඤ්ඤාණය කියලා යමක් තියෙයි නම්, දෑනගැනිල්ල කියලා යමක් තියෙයි නම්, ඇසට පෙනෙන දේ දෑනගන්නවා, කනට ඇසෙන ශබ්දය දෑනගන්නවා. ඒක දෑනගැනීම මාත්‍රයක්. දෑනගන්න හේතුවෙච්ච නාම රූප ටික නිසා, ඇස යි රූපය යි කියන රූපය විඳින, හඳුනන, සිතනවා කියන නාමධර්මී යි. මේ පෙනෙන බව දෑනගත්තේ මේ නාම-රූප දෙක නිසායි. කන යි ශබ්දය යි දෙක රූපය යි. ශබ්දය රූපය විඳිනහඳුනන ගති ටික නාම යි. එතකොට, 'ඒ නාම-රූප දෙක නිසා යි ශබ්දය දෑනගත්තේ' කියන කොට ඒ දෑනගැනිල්ල කියන එක සිහිවුණත්, අසවල් දේ දෑනගත්තා, අසවල් කෙනා දෑනගත්තා කියලා දෑනගැනිල්ලට පුද්ගලභාවයක් එකතුකරන්නේ නැතුව, නාම-රූප නිසා දෑනගන්නකම නාම-රූප දෙක නැතිවෙන කොට ම නැතිවෙනවා කියලා බලන්නට පුළුවන්.

අපි දෑනට එව්වර යන්න ඕනෑ නැහැ. රූපය විතරක් කෙටියෙන් ගන්නකෝ. ඔය ඇත්තත් නිදසුනක් හැටියට ඒකාන්ත කොට එකම එක මිටට අරගෙන තියෙනවා. මොකක් ද? යම් තැනක

රූප කියලා තියේ නම්, මහාභූත සහ මහාභූත නිසා පවතින රූප ඇරෙන්න මනුස්සයන්ගේ රූප, අමනුස්සයන්ගේ රූප, දෙවියන්ගේ රූප, යක්කුන්ගේ රූප, කියලා කොහේවත් නැහැ. බයවෙන්නවත් සතුටුවෙන්නවත් පුළුවන් රූප නැහැ. 'ඔන්න යකෙක් ආවා' කියලා භයවෙන්නේ රූපය පිරිසිඳ දකින්නේ නැති නිසා යි. එහෙම යක්කුන්ගේ රූප තියෙන්න බැහැ. ඔන්න මනුස්සයෙක්, දෙවියෙක් කියලා සතුටුවෙන්න, 'මා ගාවට දෙවියෙක් ආවා' කියලා සතුටුවෙන කොට ම එයා උපාදනයකින්, කෙලේසයකින් තමයි සතුටුවෙන්නේ. දෙවියන්ගේ රූප තියෙන්න පුළුවන් ද? බැහැ.

එයාට පුළු නිගමණයක් තියෙනවා, පුළු නිශ්චිත භාවයක් තියෙනවා මොකක් ද? ස්කන්ධයන්ගේ ඇත්ත ඇතිහැටි දන්නා නුවණක් තියෙනවා. යම්තාක් රූප කියලා යමක් තියේ නම්, ඒ සෑම රූපයක් ම මහාභූත හෝ උපාදය යි. 'දෙවියෙක් දැක්කා, යකෙක් දැක්කා' කියන කොට, 'දෙවියෙක් සිහිවුණා, යකෙක් සිහිවුණා' කියන කොට ම එයා දන්නවා, මොකක් ද, සිහිකරගත්ත රූපායතනයට අත්තවාද උපාදනයෙන් උපාදන යි.

එහෙනම් දරුවෙක් සිහිකරන්න පුළුවන් ද? බැහැ. සිහිකරන්නේ රූපය යි. දෑකපු රූපය යි. සෑම රූපයක් ම මහාභූත හෝ උපාදය රූප ම යි. සිහිකරගන්නා රූපයේ ඇත්ත නො පෙන්නා ඒක 'දරුවෙක්' කියලා අපි ඒ රූපය සිහි කරලා ඒ රූපය ඇසුරු කළොත් මොකද වෙන්නේ? අන්න අර රූපය උපාදන වශයෙන් ගත්තා. අත්තවාද උපාදනයෙන් ගත්තා. හොඳට දකින ක්ෂේත්‍ර දෙකක්. සිතට පුළුවන් දෑකපු රූපය සිහිකරන්න. රූපය මහාභූත හෝ උපාදය යි. වණි සටහණක්. මහාභූත ඇසුරු කළම දෙයක්. ඒ රූපය පිරිසිඳ නො දකින නිසා දරුවා කියලා අත්තවාද - රූපං අන්තනො සමනුපස්සති. රූපය ආත්ම වශයෙන්, රූපය පුද්ගලයෙක් වශයෙන්, රූපය කෙනෙක් වශයෙන් දකින ගතිය එකතු කරන්නේ අපි යි. සිතේ හැකියාව සිහිවෙන එක යි. සිහිවෙන එකට අපි කෙනෙක් කියලා කොටසක් එකතු කරලා, ඒ

තුළ හැසිරෙනවා නම් ඒක ඇත්ත කරගන්නවා නම්, දෑන් අපේ ජීවිතය උපාදන සහිත යි. උපාදන සහිත කෙනාට හවය මිසක පිරිනිවීමක් නැහැ. නිවන් දකින්නේ නැහැ.

එතකොට පින්වතුන් දකින, දකින සෑම අරමුණකට ම, 'මලක් දෑක්කා', 'ගස්ක් දෑක්කා' කියලා කතාකරණ තැන්වලත් බලන්න. තියෙනවා නම් යම්තාක් රූප මොනවා ද? මහාභූත සහ උපාදය රූප යි. එහෙනම්, 'ගස්වල රූප, මල්වල රූප' තියෙන්න පුළුවන් ද? 'ගස්' සහ 'මල්' කියලා ද්‍රව්‍ය කාරණා කවුද එකතුකරලා තියෙන්නේ? සිහිවෙන එකට අපි මේ ටික එකතු කළහම අපට ගස්කොළන් තියෙනවා වාගේ පෙනෙනවා. සිතට පුළුවන් රූපයක් සිහිකරගන්න. ඒ රූපයට, 'ආ, මේ අසවල් තැනට යන පාර නේ' කියලා පාර, වාහන, ගස්කොළන් අපි එකතුකරනවා. එතකොට අපට හවය හැදෙනවා, 'බාහිර තියෙනවා ගස්කොළන් යාන වාහන' කියලා. උපාදන සහිත වෙන කොට ම හවය හැදෙනවා.

සෑම රූපයක් ම මහාභූත හෝ උපාදය රූප යි කියලා නිශ්චිත නිගමනයකට ඇවිල්ලා තියෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ චවනය අදහනවා - තවම පෙනෙන්නේ නැහැ.

ඔය ඇත්තන්ට තියෙන්නේ පැත්තකට වෙලා සිතේ සිහිවෙන සිහිවෙන සෑම දෙයක් ම මේ ඇත්ත - සිහිවෙන සෑම රූපයක් ම, 'හා ඒකත් මහාභූත රූපයක් නේ. මහාභූතයන්ගේ උපාදය රූපයක් නේ' කියලා සිහිවෙන සිහිවෙන ඇත්ත පෙන්නුවොත්, ඒ රූප සිහිවෙන එක ඇත්ත කරගෙන සිතන්න සිතට ඉඩ නො දුන්නොත්, ඒවාට ගස්කොළන්, ගෙවල් දෙරවල්, පුද්ගලයින් ආදේශ කරන්න තමන්ගේ පැත්තෙන් ඉඩ නො තැබුවොත්, කැමැත්ත-අකැමැත්ත ඇතිවෙන විදියට මනසට ක්‍ෂත්‍රය හදගන්න නො දුන්නොත්, ඕකට කියනවා උපාදනස්කන්ධයට උපාදන වෙන්නේ නැහැ. උපාදනස්කන්ධය පිරිසිදු දකිනවා. පිරිසිදු දකින්නේ ඇත්ත ම යි. රූප කියලා යමක් තියෙනවා - මහාභූත හෝ උපාදය රූප යි කියලා.

එහෙම මහාභූත හෝ උපාදය රූප යි කියලා දකින කොට උපාදන වශයෙන් ගන්න තමන්ගේ මනසේ ඉඩ නැහැ. එයා මේ ටික හොඳට දන්නවා. මොකක් ද? පඤ්චඋපාදනස්කන්ධය පිරිසිදු දකින්න බැරිවුණොත්, මේ ස්කන්ධයන් මහාභූත හා උපාදය රූප යි කියලා රූපස්කන්ධයේ ඇත්ත පෙන්නාගන්න බැරිවුනොත්, ඒ රූපස්කන්ධය උපාදන වශයෙන් ඇසුරු කරනවා. ඒ කියන්නේ, “දරුවා මතක්වුණා, දෙවියෙක් ආවා, යක්ෂයෙක් ආවා” කියලා අපි පුද්ගලභාවයෙන් රූප ඇසුරු කරනවා.

- උපාදන වශයෙන් ඇසුරු කළොත් තියෙන දෝෂය මොකක් ද? භවය හැදෙනවා. භවය හැදෙනවා කියලා කිව්වේ, අපට දනුමක් එනවා බාහිර පුද්ගලයින් ඉන්නවා, දෙව්වරු ඉන්නවා, යක්ෂයින් ඉන්නවා, මනුෂ්‍යයින් ඉන්නවා, සතෝද්‍යාන තියෙනවා, කියලා ඔය වාගේ නිමිති හැදෙනවා.
- නිමිති හැදුනහම මොකද තියෙන දෝෂය? දකින-අහන දේ හටගෙන නිරුද්ධවෙනවා කියන එක පෙනෙන්නේ නැහැ. නිවන් දකින්න බැහැ. නිවන පෙනෙන්නේ නැහැ. ඒ වෙනුවට දකින-අහන දේවල් ඇතිබවට ම එකතුවෙනවා.
- දකින-අහන දේවල් ඇතිබවට ම එකතුවෙනවා, හටගත්තු දේ නිරුද්ධවෙනවා කියලා නිවන් දකින්නට බැරිවෙන කොට භවය හැදෙන කොට මොකද වෙන්නේ? භව පඤ්ඤා ජානි - භවය නිසා විඤ්ඤාණය නැවත ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් පැමිණෙනවා, ඉපදෙනවා.
- ඉපදුනහම මොකද වෙන්නේ? ආයෙත් ජරා-මරණ දුක් විඳින්න වෙනවා.

එදාට මේ ටික මෙහෙම කියලා දෙන්න, භව නිරෝධ කරලා නිවන් දකින මාවත කියලා දෙන්න සත්පුරුෂ ඇසුරකුත්, එබඳු ධර්මයකුත්, එබඳු ශාස්තෘන් වහන්සේ නමකුත් නැතිවෙයි. එතකොට මේ ලෝකය, භවය ඇත්තම වෙලා මිසක, එදාට ඒකේ ඇතුළේ සැමදාම

ගහමරාගන්න ලෝකය ඇත්ත ම වෙනවා මිසක, හවයෙන් එළියට යන්න පෙන්වන වූටි සිදුරක්වත් නැහැ.

නැවත නැවත සසර ඉපදීම තියෙනවා නම්, ජරා-මරණ දුක ජීවිතයකට හිස් නැහැ. නිවන් දකින්නට බැරිවුණොත් ඔය පින්වතුන්ට ඉපදීම හිස් නැහැ. හවය තියෙනවා නම් ඔය පින්වතුන්ට ඉපදීම හිස් නැහැ. හවය ඉතුරුවෙන්නේ කුමක් නිසා ද? නිවන් නො දැක්කොත් හවය ඉතුරුවෙනවා. හවය තිබුණොත් නිවන නැහැ. හවය තිබ්බොත් නිවන් දැක්ක හැකි ද? බැහැ. නිවන් දැක්කොත්? ඒ කිව්වේ හටගත්ත සෑම දෙයක් ම නිරුද්ධවෙනවා කියලා නිවන දැක්කොත්, හවය ඉතුරුවෙන්නේ නැහැ. ඇතිබව ඉතුරුවෙන්නේ නැහැ. ඇතිබවට ඉතුරුවෙනකම තියෙනවා නම්, ඇතිබවට ඉතුරුවෙන හවය තියෙනවා නම්, නිවන පෙනෙයි ද? නැහැ. හටගත්ත සෑම දෙයක් ම නැතිවෙනවා කියලා පෙනෙයි ද? නැහැ.

එහෙනම් නැවත නැවත ඉපදෙනවා නම් ජරා-මරණ ජීවිතයකට හිස් නැහැ. නිවන් නො දැක්කොත් ඉපදීම හිස් නැහැ. ඒ කියන්නේ හවය තියෙනවා. - *භවපච්ඡයා ජාති.*

- උපාදාන වෙනවා නම් හවය කියන එක හිස්වෙන්නේ නැහැ.
- උපදින, උපදින අරමුණට සන්නි-සුද්ගල-ආත්ම වශයෙන් හෝ කාම වශයෙන් හෝ දිට්ඨි වශයෙන් හෝ ඔය පින්වතුන් පිළිඅරගෙන උත්තර සපයනවා නම් හවය හිස් නැහැ.
- පඤ්චඋපාදානස්කන්ධය පිරිසිදු නො දකිනවා නම් උපාදානය කියන එක නතරවෙන්නේ නැහැ, හිස්වෙන්නේ නැහැ.

එහෙම නම් පින්වතුන් රූපය ගැන ඇත්ත ඇති හැටියේ ඉගෙනගන්නේ, දූතගන්නේ මොකට ද? ඉගෙනගත්තොත්, දූතගත්තොත් ඒකෙන් ලැබෙන ලාභය, වාසිය මොකක් ද? උපාදානකර නො ගෙන ඉන්න පුළුවන්. ඒ කියන්නේ රූප කියලා යමක් තියේ නම්, සතරමභාධාතූ හෝ උපාදාය රූපයි කියලා හොඳට ඉගෙනගෙන තිබුණොත්, ඒ උත්තරයේ පිහිටලාත්

හිටියොත්, වෙන රූප තියෙන්න බැහැ. ඒකෙන් කියනවා එයාට, යක්කුන්ගේ රූප, දෙවියන්ගේ රූප, මනුෂ්‍යයන්ගේ රූප, අමනුෂ්‍යයන්ගේ රූප, තිරිසනුන්ගේ රූප, පූසන්ගේ රූප, බල්ලන්ගේ රූප, අඹගහක රූප, පොල්ගහක රූප කියලා එහෙම රූප තියෙනවා ද? නැහැ. යථාථ වශයෙන් තියෙන්නේ වන්නාරොව මහාභූතා චතුන්නංව මහාභූතානං උපාදය රූපං.

ඒ ටික ඔය ධම්මසඞ්ගික රූප කාණ්ඩය බැලුවහම තේරෙයි, ඔය 'ධම්මසඞ්ගික' අපට නිවනට උපකාරවෙන්නේ ඒ නිසා යි. "ධම්මසඞ්ගික වගේ ප්‍රකරණයක් නැතුව නිවන් දකින්න බෑ" කියලා කියන්නෙත් ඒ නිසා යි. 'ධම්මසඞ්ගික' වගේ පොත්වල, අභිධම්මය කියන්නේ මාගීඵල මට්ටමේ නුවණට ගෝචරවන, ඇත්තක් කියලා පෙන්වන්නේත් ඒ නිසා යි. පඤ්චඋපාදනස්කන්ධයේ රූපස්කන්ධය හොඳට ඉගෙන ගත්තොත් මහාභූත කියන්නේ මොනවා ද, උපාදය රූප කියන්නේ මොනවා ද කියලා ඔය පින්වතුන් හොඳට දැනුවත් වේවි. දැනුමක් ඒවි. දැකපු රූප සිහිවෙන කොට ම ඇසට පෙනෙන රූපය මොකක් ද කියලා ඔය පින්වතුන් 'ධම්මසඞ්ගික'යෙන් ඉගෙනගෙන තියෙනවා. එහෙම සිතෙන් සිහිකළේ දැකපු රූපය නම්, අන්න ඒ රූපයේ ඇත්ත ඔය පින්වතුන් සිහිකරගන්න කොට ඒකෙන් ලැබෙන ප්‍රතිලාභය මොකක් ද? උපාදන වශයෙන් හැසිරෙන්න ඉඩ නැති වෙලා.

උපාදන වශයෙන් හැසිරෙන්නේ නැත්තේ මේ රූප ටිකේ ඇත්ත දැක්කොත් විතරම ම යි, ස්කන්ධ ටික පිරිසිඳ දැක්කොත් විතරම ම යි. ඊට මෙහා ඔය ඇත්ත ඉගෙනගත්තේ නැති සෑම කෙනෙක් ම සිතට සිහිවෙන සිහිවෙන දේ ඇත්ත කරගෙන ඊට ප්‍රතිඋත්තර සපයමින් ම යි ඉන්නේ. වෙන එයාට රූපයක් පිළිබඳ මාධ්‍යයක් නැති නිසා, ඒ කියන්නේ උපාදනස්කන්ධයට උපාදන වෙමින් ම යි ඉන්නේ.

ධම්මයක් අහලා තිබුණොත් එයාට දැන් දෙපැත්තක් තියෙනවා. "මෙව්වර කාලයක් සිහිවෙන සිහිවෙන සෑම රූපයක් ම සත්ත-

පුද්ගලභාවයෙන් පිළිගත්තා. දේවල් වස්තු හැටියට පිළිගත්තා. ඒකෙන් භවය හැදුණා. නිවනත් වැහුණා” කියලා එයා දන්නවා.

දැන් එයා ධර්මය අහලා තියෙනවා. රූප කියලා යමක් තියෙනවා. මහාභූත සහ උපාදය රූප යි. සිහිවෙන සිහිවෙන සෑම රූපයක් ම, “මේකත් සතරමහාධාතු රූපයක් නේ. මේකත් උපාදය රූපයක් නේ” කියලා සිහිවෙන සිහිවෙන රූපයට ඇත්ත ඇති සැටියේ සිහිකරනවා. එව්වරයි ඕනේ. ගෙදර කියලා සිහිවෙන කොට ම, “ඒකද මහාභූත රූපයක් නේ”. කොහොම වුණත් ඇයි මහාභූත රූප කියන්නේ කියලා එතකොට ගිහිල්ලත් බලන්න. “ගේ” කියන එක ගත්තා. ගැඬොල්-වැලි-සිමෙන්ති මේවා නිසා යි හැදිලා තියෙන්නේ. ගැඬොල් කියන්නේ පයව් ධාතුව යි. ඔය විදියට ඔහොමත් ඕනේ නම් කඩලා පෙන්නන්න.

ඊගාවට අපි කියමු, “පුද්ගලයෙක්” කියලා සිහි වෙන කොට ‘මේක ද සතරමහාධාතු යි’. ඇයි සතරමහාධාතු යි කියන්නේ? දැන් වෙනද “දරුවෙක්” හැටියට පෙනිව්ව් දේ පිළිගත්ත එක වෙනුවට දැන් සිහිවෙන අරමුණට ටක් ගාලා කියන්නේ මොකක් ද? “මේකද සතරමහාධාතු යි.”

සිත සතරමහාධාතු යි කියලා පිළිගන්නේ නැතිනම්, අරමුණට ගිහිල්ලා ඔප්පුකරලා පෙන්නන්න.

- කෙස්-ලොම්-නිය-දත්-සම්-මස් කියන්නේ පයව් යි.
- පින්-සෙම්-සැරව කියන්නේ ආපෝ යි.
- දවන-තවන-දිරවන ස්වභාවය තේජෝ යි.
- ආශ්වාස වාතය, ප්‍රශ්වාස වාතය. එතකොට මල-මුත්‍රා බැහැර කරණ වාතය, එතකොට කන-බොන ආහාර පාන පෙරලවන කුච්ඡිත වාතය, මේ වාගේ මේ ශරීරයේ අතික් ක්‍රියාකාරකම් ටික වෙන්නේ වායෝ ධාතුව කියන එකෙන්.

එතකොට ඒ ටිකයි මේ රූපයට සතරමහාධාතුව කියලා කිව්වේ. කියලා තමන් කියපු දේ මේ අර්ථය නේ කිව්වේ කියලා ඔප්පුකරලා පෙන්නන්න.

එහෙම පෙන්නන කොට රූපයේ ඇත්ත දකිනවා විතරක් නෙවෙයි; පඤ්චඋපාදනස්කන්ධය පිරිසිඳ දකිනවා විතරක් නෙවෙයි; උපාදනයට හිත නෑ, ඉඩ නෑ. පඤ්චඋපාදනස්කන්ධය පිරිසිඳ දකිනවා.

- මේ දර්ශනයෙන් තණ්හා උපාදනය ප්‍රභාණය කරනවා.
- තණ්හා උපාදනය ප්‍රභාණය වෙන කොට භවය ප්‍රභාණය වෙනවා, නිරුද්ධ වෙනවා.
- භවය නිරුද්ධ වෙන කොට හටගත්ත දේ නිරුද්ධ යි කියලා පෙනෙනවා.
- එහෙම පෙනෙන කොට දෑකපු අහපු දේවල් ඇතිබවට භවය නැවත සකස්වෙන්නේ නැහැ.
- භව නිරෝධයෙන් ජාති නිරෝධය,
- ජාති නිරෝධයෙන් ජරාමරණ නිරෝධය ඤාත් ඤාත් වෙනවා.

එතකොට හොඳට මතකතබාගන්න ඕනේ, සතිපට්ඨානයේ කායානුපස්සනාව වැඩුවත්, වේදනානුපස්සනාව වැඩුවත්, චිත්තානුපස්සනාව වැඩුවත්, ධම්මානුපස්සනාව වැඩුවත් අපි උත්තරයක් ගන්නවා. කායානුපස්සනාව වැඩීම රූපයක අන්තර්ගතය මෙන්න මේකයි, රූපයක සැබෑ ස්වභාවය මෙන්න මේක යි කියලා උත්තරයක් ගත්තහම ඒ උත්තරය අපට ප්‍රායෝගික ජීවිතයේ අරමුණක රූප සිහිකරලා උපාදන වශයෙන් හැසිරෙන්නේ නැතුව ඉන්න උපකාරයක් වෙනවා. ඒකට යි ඒ ගත්තේ. කායගතාසතියෙන් බැලුවේ උපාදන වශයෙන් හැසිරෙන්නේ නැතිවෙන්න හැසිරෙන්න ඉඩ නො දෙන්න යි.

එහෙනම් සතිපට්ඨානය වඩාපු කෙනෙකුට පැත්තකට ගිහිල්ලා ඉඳගෙන ඉන්න කොට කරන්න බොහෝම ලොකු වැඩක් තියෙයි. මොකක් ද? සිහිවෙන, සිහිවෙන සෑම අරමුණක් ම උපාදන වශයෙන් සිත ඊට හසුරුවන්නේ නැතුව සිහිවෙන, සිහිවෙන සෑම රූපයක් ම මෙබඳු යි මෙබඳුයි කියලා සිහිකරගන්න එක යි.

ඔව්වර යි ඔය පින්වතුන්ට කරන්න කියන්නේ. රූපයේ ඇත්ත පෙන්නන කොට උපාදනය නතරවෙනවා. ‘උපාදන වශයෙන් නො ගන්න යි මේක කරන්නේ’ කියන දෑණුම ඔය පින්වතුන්ට තියෙන්න ඕනේ. ඇයි උපාදන වශයෙන් නො ගන්නේ කියන කොට දකින දකින දේ එකතු වෙනවා. එකතුවෙව්ව, එකතුවෙව්ව දේවල් ඇති බවට තියෙන හවය කැපෙනවා කියන එක දැනගන්න යි තියෙන්නේ. ඇයි හවය අයිත්තරගන්න වෙහෙසෙන්නේ? හවය නැතිවුණොත් හටගත්ත සෑම දෙයක් ම නිරුද්ධවෙනවා කියලා, කෙලෙස් රජස් නැති, කෙලෙස් මල නැති දහම් ඇස උපදිනවා කියලා දැනගන්නට ඕනේ. ඒ දහම් ඇසක් උපන්නොත් මොකද වෙන්නේ? දකින අහන දේවල් ඇතිබවට එකතුවෙලා හවය හැදෙන්නේ නැහැ. ඒ නිසා නැවත ජාතිය නැහැ. ඉපදීම නැහැ. “මේ අන්තිම ශරීරය යි දරන්නේ මම” කියන නුවණ එනවා. ආයෙ ඉපදෙන්නේ නැහැ. ඉපදුනේ නැතිනම් ජරා-මරණ දුක් නැහැ. මින් මත්තේ ජරා-මරණ දුක් නැහැ එහෙම වුණොත් කියලා මෙතැන ස්කන්ධ ඉතුරුව සහිතව ම අනුපදිශේෂ පරිනිව්‍යාණ ධාතුවට ම නුවණින් දැකලායි එයා ජීවත් වෙන්නේ.

- ජරා-මරණ දුක් නො එන්න නම් ඉපදීම නැතිවෙන්නට ඕනේ.
- ඉපදීම නැතිවෙන්නට නම් හවය නැතිවෙන්නට ඕනේ.
- හවය නැතිවෙන්නට නම් හටගත්ත දේ නිරුද්ධවෙනවා කියලා දකින්නට ඕනේ.
- ඉපදීම නැතිවෙන්නට නම් කම් සකස් නො වෙන්නට ඕනේ.
- කම් සකස් නො වෙන්නට නම් හටගත්ත දේ ඉතුරු නැතුව නැතිවෙනවා කියලා ඇත්ත දකින්නට ඕනේ.
- හටගත්ත සෑම දෙයක් ම ඉතුරු නැතුව නැතිවෙනවා කියලා දැක්කොත් එදා තමයි අවිද්‍යාව ශේෂයක්වත් නැහැ කියලා කියන්නේ.

* යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං සංකං තං නිරොධ ධම්මං කියලා කියන්නේ හටගත්ත සෑම දෙයක් ම ඉතුරු නැතුව නැතිවෙනවා කියලා දකින එකට කියනවා සමමා දිට්ඨි කියලා.

* සමමා දිට්ඨි සා විජ්ජා. විජ්ජා උප්පාදෙ අවිජ්ජා නිරොධා.

* අවිජ්ජා නිරොධො සංඛාර නිරොධා - අවිද්‍යාව නැතිවීමෙන් සංඛාර, කම් නැතිවෙනවා.

* කම් නැතිවෙන කොට ඉපදීම නැහැ.

* ඉපදීම නැති නම් ජරා-මරණ දුක නැහැ.

* ජරා-මරණ දුක නැතිවෙන්න ඉපදීම නැතිවෙන්නට ඕනේ.

* ඉපදීම නැතිවෙන්නට නම් නැවත කම් සකස් නො වෙන්නට, විඤ්ඤාණය බැස නො ගන්නට නම්, සංඛාරය නැතිවෙන්නට ඕනේ.

* සංඛාරය නැතිවෙන්නට නම් අවිද්‍යාව නැතිවෙන්නට ඕනේ.

* අවිද්‍යාව නැතිවෙන්නට විද්‍යාව උපදින්නට ඕනේ.

විද්‍යාව කියලා කියන්නේ යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං සංකං තං නිරොධ ධම්මං කියලා දකින එක යි. යම් කිසි දෙයක් හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගනී නම් ඒ සියල්ල හේතු නිරුද්ධයෙන් නිරුද්ධ යි කියලා දැක්කොත් යම් දවසක මම එතැන මට විද්‍යාව පහළවුණා. ආලෝකය උපන්නා. දහම් ඇස උපන්නා. එතකොට විජ්ජා උද්‍යාදි නේ. චක්ඛුං උද්‍යාදි, ඤාණං උද්‍යාදි, විජ්ජා උද්‍යාදි, ආලෝකො උද්‍යාදි. විද්‍යාව උපන්නොත් අවිද්‍යාව නිරුද්ධ වෙනවා. අවිද්‍යාව නිරුද්ධයෙන් සංඛාර නිරුද්ධ වෙනවා. සංඛාර නිරෝධයෙන් විඤ්ජා නිරුද්ධ වෙනවා කියලා ජරා-මරණ දුක් නිරෝධයට හැරෙනවා.

එතකොට විද්‍යාව උපදින්න නම් මොකක් ද වෙන්න ඕනේ? භවය නැතිවෙන්නට ඕනේ.

මම මේ නැවත නැවත ඔය ඇත්තන්ට මතක් කරන්නේ මේක නමන් ම දැකිය යුතු සිද්ධාන්තයක් නිසා යි. නමන් තුළ භවය කියන කොටත් ඔය ඇත්තන්ට ඔය ඇත්තන්ගේ වටපිටාව ම තේරෙන්න ඕනේ. එතකොට ඔය ඇත්තන්ට

ඕනේ නැහැ නිවන් දකින තැන් සොයාගෙන යන්න. තමන් තුළ යි තියෙන්නේ මේක කරගන්න සිද්ධිය කියන එක එනවා.

භවය නැතිවෙන්නට නම් මොකක් ද කරන්නට ඕනේ? තමන් ම, තමන් තුළ ම, ඔය වටපිටාව නැතිකරන්න කෙනෙකුට පුළුවන් ද? බැහැ. ඔය වටපිටාව ඇති බව කාටවත් නැතිකරන්න බැහැ. මොකද? ඕක ඇතිවෙලා තියෙන්නේ හේතුප්‍රත්‍යයෙන් නිසා. උපාදනය නමැති හේතුවක් නිසා ඔය භවය ඇතිවෙලා තියෙන හින්දා කෙනෙකුට නැතිකරන්න බැහැ. උපාදනය නැති කළොත් භවය නැතිවෙනවා. උපාදනය නැතිකරන්නේ නැතුව පුද්ගලභාවය නැතිකරන්න වෙන ක්‍රම තියේ ද? නැහැ. කෙනෙකුට නිවන් දකින්න බැහැ. හිතලා නිවන් දකිනවා කියන සිද්ධියක් බැහැ. භවය නැතිවුණොත්, විද්‍යාව උපදිනවා. නිවන් දකිනවා. භවය නැතිවෙනවා උපාදනය නැති කළොත්. උපාදනය නැතිකරන්න නම් පඤ්චඋපාදනස්කන්ධය පිරිසිදු දකින්න ඕනේ. ඔන්න මම ඔය දැන් කිව්වේ ස්කන්ධ වශයෙන් දැක්කොත්.

ඊට පස්සේ ආයතන වශයෙන් - සමහර විට ඔය පින්වතුන්ට සිහිවෙනවා ලස්සන රෝසමලක් හදලා ඉඹුපු අත්දකීම. දැන් ඔය පින්වතුන්ට සජීවී ලෝකයේ එබඳු ම අත්දකීමක් තියෙද්දීත් රෝසමල ඉම්බා කියලා සිතට දූනෙන හැඟීම සිතිවිල්ලක්, මේක විතර්කයක් කියලා කිව්වාට සිත පිළිගන්නවා ද?

අපි කිව්වොත් දැන් මම මේ කෝප්පය අරගෙන දැන් පැන් එකක් බිව්වා. ඇසටත් දක්කා. අතිනුත් ඇල්ලුවා. පාතයත් කෙරුවා. දැන් සජීවී අත්දකීමක්. පැත්තකට ගිහිල්ලා, බීපු එක සිහිවුනොත් මට බාහිර එහෙම සිද්ධියක් තිබුණේ ම නැහැ. මේ සිතට පහළවෙන විතර්ක මාත්‍රයක් සිතිවිල්ලක් නේ ද කියලා කිව්වොත් සිත පිළිගනීද කියන්නකො. දැන් නැතිවෙන්න පුළුවන්. නමුත් එහෙම දෙයක් තිබුණත් නෑ කියලා කිව්වොත් මම? සිත පිළිගන්නවා ද? පිළිගන්නේ නැහැ. ඇයි ඒ? මේවිචර කෝප්පයෙන් වතුර බීපු

අත්දැකීමක් තියෙද්දී එහෙම දෙයක් තිබුණෙත් නෑ කියනවා නම් අපට සිතෙනවා අපම අපට වංචා කෙරුවා වාගේ.

නමුත් ඒක, 'එහෙම දෙයක් නෑ' කියන්නට නම් ඒක සහේතුක වෙන්නට ඕනේ නේද? එහෙම නේ ද? එතැන දී අපට ලෝකයේ වෙන්නේ අන්න ඒ වෙලාවේ දී අපි දැන් ස්කන්ධ වශයෙන් ඉගෙනගෙන තිබුණා අරමුණක, එක අරමුණක් තුළ පවතින ස්කන්ධ ටිකක ඇත්ත. ඊට පස්සේ ආයතනයන්ගෙන් බලන කොට අපි පරිහරණය කරපු අරමුණු අත්දැකීමක ම ඇත්ත පෙන්නනවා. ඒ කියන්නේ එයා හොඳට දන්නවා එහෙනම් "චතුර බිච්චා" කියන එක සිතට පහළවෙන සිතුවිලි මාත්‍රයක්, අනිත්‍ය යි. "එහෙම දෙයක් තිබ්බේ නැද්ද" කියලා ඇහුවොත්, "නෑ. එහෙම දෙයක් තිබුණේ නෑ" කියන තැනකින් ඔප්පුකරන්න. මෙහෙම දෙයක් සිහිවෙන්නේ සිතට ම යි කියන එක පෙන්නන්න මේ ආයතන පරිහරණය කරපු තැනට ම එයා යන්නට ඕනේ. ගියාම පෙන්නනවා, පෙනුණු රූපයක් තියේ නම් මේ රූපය මහාභූතයන්ගේ උපාදය රූපයක්. එයා දැන් රූපයත් ඉගෙනගෙන තියෙනවා. පෙනෙන වස්තුව අල්ලන්න පුළුවන් ද? බැහැ.

ඒ කියන්නේ දැන් අපි ඉගෙනගෙන තියෙනවා චතුරකට ඡායාවක් වැටුණොත් රූපය පෙනෙනවා නේ ද? චතුරකට ඡායාවක් වැටිලා තිබුණොත් ඡායාරූපය ඇසට පෙනෙනවා ද? නැද්ද? පෙනෙනවා. එහෙනම් ඇසට පෙනෙන සෑම රූපයක් ම, සෑම වණි සටහනක් ම එබඳු යි.

ඒකෙන් කිව්වා, පෙනෙන දේ අල්ලන්න බැහැ කියලා. ඒ කියන්නේ පෙනෙන ඡායාරූපය අල්ලන්න අත දැමීමොත් චතුරේ ගිහිල්ලා අත හැපෙයි මිසක පෙනෙන දේ අහුවෙන්නේ නැහැ. එහෙනම් පෙනෙන දේ අල්ලන්න බැහැ. හොඳයි, පෙනෙන දේ ඔසොවලා ගන්න පුළුවන් ද? බැහැ. චතුර ටික තියෙද්දී ඡායාව විතරක් අපට ඔසොවලා ගන්න පුළුවන් ද? බැහැ. ඔසොවනවා නම් ඡායාව පතිත වෙලා තියෙන චතුර භාජනයත් එක්කම ඔසොවන්න ඕනේ. මහාභූත ටිකෙන් වෙන් ව උපාදය රූපය

තියෙන්නේ නැහැ. මහාභූත ඇසුරුකරගෙන ම යි තියෙන්නේ. ඒ මහාභූත ටික ඇසුරුකරගෙන තියෙන, ඒ ඡායාව ඇසුරුකරගෙන තියෙන මහාභූත ටිකත් එක්ක ම එසෙව්වොත් නම් අර ඡායාව එසවෙයි මිසක, දිය බඳුන ම, පොකුණ ම ඉස්සුවොත් ඡායාව ඉස්සෙනවා වගේ පෙනෙයි මිසක නැතුව ඡායාව විතරක් ගන්න බැහැ.

කෝප්පයකට ගසක අත්තක් හරි ඉදිරියෙන් තියෙන වස්තුවක ඡායාවක් වැටිලා තිබුණොත්, කෝප්පයත් එක්ක ටික ටික ඉස්සුවොත් ඡායාව අප ගාවට එනවා. එහෙම නැතුව කෝප්පය එතැන ම තියෙද්දී ඡායාව විතරක් ගන්න බැහැ.

එහෙනම් සජ්චී වතුර බීජු අත්දැකීම ආයතනවලින් බෙදන්න එයා දන්නවා. වතුර බීජු කෝප්පය කියන තැනක් තිබුණා නම් පෙණුනු රූපය පෙනීම් මාත්‍රයක් බව එයා දකිනවා. ඒක කවදවත් අල්ලලා නැහැ. පෙනෙන දේ අල්ලලා නැහැ. අනුවෙච්චි දේ ඇඟට දූනෙන්නේ, අනුවෙන්නේ කාය විඤ්ඤාණයෙනුයි. කාය විඤ්ඤාණයෙන් රූප පෙනෙන්නේ නැහැ. වක්බු විඤ්ඤාණයට මේ ගැටෙන දේ අනුවෙන්නේ නැහැ. එතකොට පානය කරන කොට දිවට රසයක් දුන්නොත් ඒක ජීවිතා විඤ්ඤාණය යි. වතුරට සිසිලසක් දුන්නොත් ඒක ආපහු කාය විඤ්ඤාණය යි.

එතකොට මෙතැන වක්බු විඤ්ඤාණය කියන වක්ඛායතනය වක්බු විඤ්ඤාණයෙන් දූනගත්තු එක නිරුද්ධ වෙලා කාය විඤ්ඤාණයෙන් අල්ලන එක යි දූනෙන්නේ. දෙකක් එකවර නැහැ. කාය විඤ්ඤාණයෙන් අල්ලාපු එක නිරුද්ධවෙලා තමයි ජීවිතා විඤ්ඤාණයට රසය දූනෙන්නේ. ඒක නිරුද්ධවෙලා තමයි සීතල හෝ උෂ්ණය දූනෙන්නේ. එහෙනම් ඒ වාගේ මට ඇත්තට ම “වතුර බිච්චා” කියන අරමුණක් සජ්චී කරලා නිර්මාණය කරන තැනට ආයතන රාශියක සිද්ධාන්තයක් මේකේ තියෙන්නේ කියලා එයා දන්නවා. එහෙනම්, එක ආයතනයක් උපදින කොට එක ආයතනයක් නැහැ. එක ආයතනයක් උපදින කොට එක ආයතනයක් නැත්නම් වතුර බීජු අත්දැකීම ආයතන ටික ඔක්කෝම

එකට එකතුකරලා දෙන මේ නිමිත්ත බොරුම යි කියලා කෙලින් ම කිව්ව හැකි යි.

ලස්සන රෝසමලක් දකින කොට ඇසට පෙනෙන චිත්‍රය වණී සටහනක්. එක්බු විඤ්ඤාණයට ගඳ දූනෙනවා ද? නැහැ. එක්බු විඤ්ඤාණයට ගැටෙන දේවල් දූනගන්න පුළුවන් ද? බැහැ. ඔන්න ඒක එක්බු විඤ්ඤාණය යි. මල පරවෙලා අතට ගන්න කොට අතට අහුවෙනවා නම්, අතට අහුවෙනකම ම විඤ්ඤාණය ද? නැහැ. කාය විඤ්ඤාණයට රූප පෙනෙනවා ද? නැහැ. ගඳ-සුවඳ දූනෙනවා ද? නැහැ. ඉඹින කොට දූනෙන ගඳක් තියේ නම් ඒක මොන විඤ්ඤාණය ද? ඝාණ විඤ්ඤාණය යි. ඝාණ විඤ්ඤාණයට රූප පෙනෙනවා ද? නැහැ. පොට්ඨබ්බය දූනෙනවා ද? නැහැ. එහෙනම් මේ විඤ්ඤාණ තුන ම එකවර තියෙනවා ද? නැහැ. එකක් නිරුද්ධ වෙලා ම නේ ද ඊගාව එක එන්නේ? ඔව්. එහෙනම් රෝස මලක් ඉඹුපු අත්දැකීම සිහිවෙන කොට එයා හොඳට දන්නවා ඒකට, මේක මනෝමය යි. විතර්ක මාත්‍රයක් කියලා අනිත්‍යය බලන්න එයාට හැකියාව තියෙන්නේ මොක ද? එයා ආයතන කුසල නිසා. ආයතනයෙහි දක්‍ෂ යි. මට කාමයක් සජ්චී කළේ ආයතන කිහිපයක් එකතුකරලා නේ ද කියලා එයා දන්නවා. එක්බායතනය යි, ඝාණායතනය යි, කායායතනය යි කියන ආයතන තුනේ ම අත්දැකීමක් එකතු කරලා මවාගත්තු කාමය බොරුවක් ම යි. 'මෙබඳු විස්තරයක් සැබෑ ලෝකයේ තිබිලා ම නැහැ' කියන උත්තරයක් තියෙනවා.

මේක ටිකක් ඉදිරියට ඉදිරියට යන කොට තමන් දක්‍ෂ වෙනවා. නමුත් අපට ඇත්තට ම ඔන්න ඔය ස්කන්ධ වශයෙන්, ආයතන වශයෙන්, ධාතු වශයෙන් දක්‍ෂ නැති හින්දා යි අපි මනෝ විඤ්ඤාණයෙන් උපදින විතර්ක ටික ඇත්ත කරගෙන රැවටෙන්නේ. ඒක ගෙවාගන්න නම් මේ අරමුණු ටිකේ ඒ වාගේ ම අපි දක්‍ෂ වෙන්නට ඕනේ. ඒ කියන්නේ ධාතු වශයෙන් ගත්තොත් 'රෝසමල ඉම්බා' කියන තැන දී එක්බු ධාතු, රූප ධාතු, එක්බු විඤ්ඤාණ ධාතු කියන තුනත්, 'අතින් ඇල්ලුවා' කියන

තැන දී කාය ධාතු, පොට්ඨබ්බ ධාතු, කාය විඤ්ඤාණ ධාතු කියන තුනත්, 'ගඳ සුවඳක් බැළවා' කියන තැන දී ඝාණ ධාතු, ගන්ධ ධාතු, ඝාණ විඤ්ඤාණ ධාතු කියන තුනත්, ධාතු නවයයි. මනෝ ධාතු, ධම්ම ධාතු, මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතු මනෝමයෙන් ඒක විඤ්ඤායා යි. ධාතු දෙළහක, දෙළොස් ධාතුවක අත්දැකීම රෝසමල ඉම්බා කියන තැනක තියෙනවා. අපි ස්වභාව දෙළහක් එකතු කරලා හදගත්තු නිමිත්තක් මේක තුළ දැක්කොත් ඉබේ ම මේ වගේ නිමිත්තක් ඇත්ත කරගෙන හැසිරෙනකම නැතිවෙනවා.

ඒ නිසා ස්කන්ධ වශයෙන්, ආයතන වශයෙන්, ධාතු වශයෙන් අරමුණ මෙහෙහි කරන්නට ඕනේ. ඒ කරන්නේ මෙහෙම යි: ඔය ඇත්තන් පැත්තකට වෙලා ඉන්නවා. ඉන්න කොට දැන් ඔය ඇත්තන් දන්නවා උපදින උපදින විතර්ක ඇත්ත කරගෙන වාසය කළොත් ඒකට කියනවා උපාදන වුණා කියලා. උපාදන වුණොත් ඒක හඳුනාගන්න ඔය පින්වතුන්ට පුළුවන්. සිහිවෙන සිහිවෙන සෑම නිමිත්තකට ම 'උපාදන වශයෙන් හැසිරුණා' කියන එකට තියෙන සංකේතය තමයි ඔය ඇත්තන්ට වැටුහෙන්නේ බාහිර කෙනෙක් ව, බාහිර පුද්ගලයෙක් ව, බාහිර දෙයක් ව බාහිර ගහක් කොළක්, මොනවා හරි දෙයක් සිහිකරපු අත්දැකීම තමයි ඔය ඇත්තන්ට ඉතුරුවෙන්නේ. එතකොට "මම පඤ්ච උපාදනස්කන්ධයට උපදන සහිතව යි ඉන්නේ" කියලා ඒකෙන් ඔය ඇත්තන් දනගන්න.

උපාදන සහිතව ඉන්න කොට ඊගාව එකත් ඔය පින්වතුන්ට දෙනන්නට ඕනේ: "එහෙනම් භවය හදගෙන, ජරා-මරණ දුකට ක්ෂත්‍රය හදගෙන යි ඉන්නේ" කියලා. ඒ කියන්නේ 'භව දුකක් විඳිනවා' කියලා කියන්නේ, දැන් ඔය පින්වතුන්ට මැරෙන්න අම්මා තාත්තා කෙනෙක්, දරුවෙක්, නෑදෑයෙක්, කැඩිලා බිඳලා විනාශවෙන ගෙයක් දෙරක්, ගහක් කොළක්, ඉඩමක්, වස්තුවක් උරුම කරගෙන ඉන්නා අයයි. ඔය ඇත්තන් ඕවා කැඩිලා බිඳිලා විනාශවෙලා දුක් විඳින්න පුළුවන් අය යි. ඔය ඇත්තන් භව දුකක් විඳින අය යි.

* හව දුකක් විඳින මට්ටම තියෙනවා නම් හවයේ ඉන්න කෙනාට නිවන ලැබෙන්නේ නෑ.

* නිවන කිව්වේ හටගත්ත සියලු දේම නිරුද්ධ වෙනවා කියන පිරිසිදු දහම් ඇස යි.

* ‘හටගත්තු දේ’ කියන්නේ දෑක්කොත් දෑකපු දේ ඉතුරු නැතුව නිරුද්ධ වෙනවා. ඇසුවොත් අසාපු දේ ඉතුරු නැතුව නිරුද්ධ වෙනවා කියලා පෙනෙන්නේ නැහැ.

* ඒ නිවන දකින්න බැරිවුණොත් ඒකට කියනවා අවිද්‍යාව කියලා.

* අවිද්‍යාව තිබුණොත් ආපනු සංඛාර, කම් රැස්වෙනවා.

* කම් රැස්වුණොත් විඤ්ඤාණය ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් පැමිණෙනවා. ඒ කියන්නේ ආයෙත් ඉපදෙනවා.

* ඉපදුණොත් ජරා-මරණ දුක් විඳිනවා.

සිහිවෙන අරමුණට ඇත්ත වෙන කොට ම දකින්න ඔබ, ජරා-මරණ දුක් ජීවිත සන්තක කරගෙන මේ මොහොතේත්, අනවරාග්‍ර සංසාරයේත්, ඔය දුකට හිමිකම් කියාගෙන ඉන්නවා. ඔබ මේ මොහොතේ උත්තර දෙන්නේ, මේ අරමුණ පිළිගන්නේ කෙළවරක් නැති මුළු සංසාරයකට ම නැදැයෙක් කරගෙන යි කියන එක තේරෙන්නට ඕනේ.

පඤ්චඋපාදනස්කන්ධයකට උපාදන නො වුණොත්, නො වෙන්න වෙහෙසුණොත්, ඔබ ඒ උපාදනය නො වෙන්න වෙහෙසෙනවා කියලා කියන්නේ, ඔබ වෙහෙසෙන්නේ හවය අයිත් කරගන්න යි. පෙළ නො ඉක්මවා යන්න එපා. හවය අයිත් වුණොත් ඔබට විද්‍යාව උපදිනවා. නිවන් දකිනවා. නිවන කියන්නේ විද්‍යාව යි. නිවන් දෑක්කොත් අවිද්‍යාව නැති නිසා කම් රැස්වෙන්නේ නැහැ. සංඛාර වෙන්නේ නැහැ. කම් රැස් නො වුණොත් මතු උපදින්නේ නැහැ. ජරා-මරණ දුක නැහැ. අද ඔබ මේ එන විතර්කයේ අනිත්‍ය බලනවා කියන කොට මේ ජීවිතයේ සියලු හව දුකෙනුත් මිදිලා, අනවරාග්‍ර වූ සංසාරයෙන් නැවත නැවත ඉපදීමෙන් එන සියළු දුකෙනුත් නිදහස් වෙනවා.

ඔබ තීරණය කරන්න, මේ එන අරමුණ “දරුවා” වශයෙන් සිහිකරලා සතුටුවෙන කොට ඇතිවෙන ආශ්වාදය කොච්චර

වෙලාවක් තියෙ යි ද? ඊගාව අරමුණ සිහිවෙන කොට නැතිවෙනවා. එව්වර කෙටි ආශ්වාදයක් තියෙන්නේ. හැබැයි ඒ ආශ්වාදය තුළ, සිහිවෙන නිමිත්ත “දරුවා” හැටියට සිහිකරලා සතුටුවෙන ආශ්වාදය තුළ, මේ මුළු ජීවිතයක ම හව දුකත්, අනවරාග්‍ර වූ සංසාරයේ ජරා-මරණ දුකත් තැවැරිලා තියෙනවා. ඔබ වූටි ආශ්වාදයක් අයින් කළොත් සිහිවෙන අරමුණේ, “දරුවා” හැටියට උපාදන වශයෙන් හැසිරෙන එක වෙනුවට ඒ රූපයේ ඇත්ත මෙනෙහි කරන්නට සිත යොමු කළොත් එතකොට ඔබ සියළු හව දුකත් අවසාන කරලා මතු අජරාමර බවටත්, ජරා-මරණ සියළු දුකෙන් නිදහස්වෙන තැනටත් ඒ මොහොතේ, ඒ අරමුණේ දී ඔබ ක්‍රියාත්මක වෙලා තියෙ යි.

ඒ නිසා හොඳට මතක තබා ගන්නට ඕනේ පඤ්චඋපාදනස්කන්ධය පිරිසිඳ දැකීමේ වටිනාකම, දූතගන්න උත්සාහවත්වීමේ වටිනාකම, ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන ටික හොඳට ඉගෙන ගතයුත්තේ ඇයි කියන එකේ වටිනාකම ඔය ඇත්තන්ට තේරෙයි. උපාදන වෙනවා ද, නො වෙනවා ද කියන එක තියෙන්නේ ඒ මතයි. සජ්චි කාම වස්තුවක්, අජ්චි නිමිත්තක් බවට පත්කරලා උපාදන රහිත වූවෙක් වෙන්නේ ස්කන්ධයන්ගේ යථාර්ථ දූනුම, යථාභූත දූනුම, ස්කන්ධයන්ගේ ආයතන සංග්‍රහය, ස්කන්ධයන්ගේ ධාතූන්ගේ ස්වභාවය අනිවායථීයෙන් ම ඔය පින්වතුන් දූතගෙන තිබුණොත් විතර යි. ඒ ස්කන්ධ ටිකේ ඇත්ත පෙන්නලා ආයතන වශයෙන් බෙදලා, ධාතු වශයෙන් බැලූවේ නැතිනම්, කිසි වේලාවකවත් ඔය ඇත්තන්ට උපදින උපදින නිමිති යට කර කර ජීවත් වෙනවා කියන එකක් හම්බවෙන්නේ නැහැ. උපදින උපදින සෑම නිමිත්තෙන් ම ඔය පින්වතුන්ව යටකරනවා.

උපදින නිමිතිවලට ඔය පින්වතුන් යටවුණා කියලා කියන්නේ උපාදන වුණා. ඔය ඇත්තන් උපදින උපදින නිමිති යටකෙරුවා කියලා කියන්නේ උපාදන නිරෝධය දුටුවා, උපාදන නිරෝධ කළා.

එතකොට මෙන්න මේ පිළිවෙත තමන් තුළින් හඳුනාගෙන ක්‍රියාත්මක නො වෙන තාක් අපි නිවන පිණිස බාහිර එක එක දේවල් කරණවා, එක එක දේවල් සොයනවා. එහෙම නැතිනම්, “අපි සිල් රකිමින්, සිත වඩමින්, විදර්ශණා කර කර යමු. එතකොට නිවන් දකියි” කියලා අපට නිවන ද තව එක්තරා මට්ටමක සංකල්පයක් වෙනවා. නිවන කියන එක දන්නේ නැහැ. දැක්ක යුතු යි කියන එක දන්නේ නැහැ. ඒක හේතු සහිත යි කියන එක, නිවන් දැකීම කියන එක සහේතුක ධර්මයක් කියන එක. ඒකට සහේතුක පාරක් තියෙනවා, මාවතක් තියෙනවා, ක්‍රමයක් තියෙනවා කියලා අපි දන්නේ නැහැ. ඉගෙනගන්නේ නැතුව සංකල්පයක් විතරක් වශයෙන් තබාගෙන අපි ප්‍රතිපත්තියක හැසිරෙනවා. ඉතින් කවදවත් ම නිවන් නො දැකීම පුද්ගලයන් නෙවෙයි. මොකද, නිවන් දකිනවා කියලා කියන්නේ මෙන්න මේකයි, ඒක දකින්න බැරිවෙලා තියෙන්නේ මෙන්න මෙතැනින් මේ වැස්ම නිසා යි කියන මෙන්න මේ ටික අනිවායථයෙන් තෝරාගත යුතු යි.

ඊට පස්සේ පඤ්චපාදනස්කන්ධය ටික ටික පිරිසිඳ දැක්කා ම, ඒ දකින අත්දැකීම සෑම වේලාවේ ම තමන් සන්තකයේ තියෙන්න ඕනේ. රූපය මහාභූත සහ උපාදය රූප යි කියලා අත්දැකීමක් ගත්තොත්, ඒ අත්දැකීම තමයි ඔය පින්වතුන්ට සෑම නිමිත්තක් ම මඩින්න තියෙන හයිය. ඒක හොඳට තේරුම්ගන්න ඕනේ. සෑම රූපයක් ම මහාභූත සහ උපාදය රූප නම්, අයියලාගේ රූප, අම්මලාගේ රූප, තාත්තලාගේ රූප, යක්කුන්ගේ රූප, දෙවියන්ගේ රූප, අමනුෂ්‍යයන්ගේ රූප තියෙන්න බැහැ ම යි. ඒක වෙනස්වෙන්නේ නෑ ම යි. එහෙනම් රූප පිරිසිඳ නො දකිනකම නිසා උපාදන වශයෙන් ගත්ත දෝෂය යි, උපාදන වශයෙන් අරගෙන යි තියෙන්නේ මේ රූප ටික දෙවියෙක් කියලා අත්තවාද උපාදනයෙන්, මනුෂ්‍යයෙක් කියලා අත්තවාද උපාදනයෙන්, යකෙක් කියලා කියලා අත්තවාද උපාදනයෙන්, නංගී කියලා, මල්ලී කියලා, අම්මා කියලා අත්තවාද උපාදනයෙන් උපදන වෙලා කියලා ඔය පින්වතුන් දන්නවා.

එතකොට ඔය පින්වතුන් දන්නවා උපාදනය වශයෙන් නො ගන්න සෑම රූපයක් ම මහාභූත යි, උපාදය රූපය කියලා පිරිසිදු දකින තැනට ඇස් දෙක ගන්නත් ඕනේ. අන්න ඒ ටික සිහිකරන්න, සිහිකරන්න උපාදනය අවසන් වෙනවා. යම් වේලාවක දුක පිරිසිදු දැකලා ඉවරවෙයි ද, ඒකයි ඕකට සත්‍ය ඥානය කියලා කියන්නේ. දුක පිරිසිදු දත යුතු යි. උපාදනය, සමුදය ප්‍රභාණය කළ යුතු යි. හටගත්ත දේ නිරුද්ධ යි කියලා දකිනකම ඤාත් ඤාත් කටයුතු යි. මේ විදියට දුක පිරිසිදු දැකලා, සමුදය ප්‍රභාණය කරලා, නිරෝධ ඤාත් ඤාත් වන විදියට මම මාර්ගය කටයුතු කළ යුතුයි. ඒ සත්‍ය ඥානය යි.

දැන් ඔය ඇත්තන් දුක ටික ටික පිරිසිදු දකින්න උත්සාහවත් වෙන්න වැඩ කළ යුතු යි. උපාදනය, තණ්හා උපාදනය ප්‍රභාණය වෙන විදියට, නිරෝධය ඤාත් ඤාත් වෙන විදියට කටයුතු කළ යුතු යි. දුක පිරිසිදු දැක්ක යුතු යි, සමුදය ප්‍රභාණය කළ යුතු යි, නිරෝධය ඤාත් ඤාත් කටයුතු යි. කෘතය ඥානය ආවා.

යම් වේලාවක ඔය පින්වතුන් පඤ්චඋපාදනය පිරිසිදු දැක්කා ද, සමුදය සම්පූර්ණ ම ප්‍රභාණය කළා ද, උපාදනය ගෙව්වා ද, හටගත්ත සෑම දෙයක් ම නිරුද්ධ වෙනවා කියන එක, නිරෝධය ඤාත් ඤාත් කළා ද, එදට කළ කිසි අවසන්. කළයුත්ත ඉවරයි. මත්තේ කටයුත්තක් නැහැ. පෙර-පසු නැතිව ම ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා ඤාණය උපදිනවා, *බිණා ජාති* - මගේ ඉපදීම නතරවුණා. ආයෙ මම සසර උපදින්නේ නැහැ. *චුඡිනං බ්‍රහ්මවරියං* - යමක් සඳහා මම සිල් රැක්කා නම්, සමාධි වැඩුවා නම්, භාවනා කළා නම්, ඒක කරලා ඉවරයි. *කතං කරණියං* - ඒක කරලා ඉවර යි. *නාපරං ඉන්ධනාය* - මතු මට කළ යුත්තක් නෑ කියලා ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා නුවණ තමන් කෙරෙහි ම උපදිනවා.

දැන් ඔය පින්වතුන් දැක්කා සත්‍ය ඥානය පඤ්චඋපාදනස්කන්ධයේ ටික ටික, ටික ටික පිරිසිදු දකින්න. ඒ හරහා යි උපාදනය නවත්වන්න පුළුවන්. දන්නවා, උපාදනය ප්‍රභාණය කළ යුත්තක්. 'උපාදනය ප්‍රභාණය වුණොත් තමයි භවය නැතිවෙන්නේ' කියලා

දන්නවා. එහෙම වුණොත් තමයි නිරෝධය ඤාත් ඤාත් වෙන්නේ. නිරෝධය ඤාත් ඤාත් කටයුතුයි කියලා සත්‍ය ඥානය අනගන්තා.

මේ විදියට ඔය ඇත්තන් කටයුතු කරන්න කියලා චතුරායඝී සත්‍යයේ සත්‍ය ඥානය ලබාගන්නා නම් දැන් ඔය ඇත්තන්ට කෘත්‍ය ඥානය ඉතුරුවෙනවා එහෙනම්, සෑම රූපයක් ම මහාභූත යි, උපාදය රූපයි කියන එක සිහිකර කර, සිහිවෙන, සිහිවෙන අරමුණක උපාදන වශයෙන් නො ගන්න කටයුතු කළයුතු යි. එහෙම කර කර හටගත්ත දේ නිරුද්ධවෙනවා කියන තැන ඤාත් ඤාත් වෙනවා කියන තැනට මනස අරගෙන යා යුතු යි කියන තැන දන්නවා. හටගත්ත දේ නිරුද්ධවෙනවා කියන තැනට අමුතුවෙන් කටයුත්තක් නැහැ. හවය අත හැරෙන කොට ඒක වෙනවා. උපාදන වශයෙන් නො ගන්න කොට හවය අතහැරෙනවා. සිහියට සෑම රූපයකම ඇත්ත සිහිකරගන්න කොට උපාදනය අතහැරෙනවා කියන සිද්ධිය යි ඔය තියෙන්නේ. ඔය එක නිමිත්තක ඔය ඔක්කොම ටික තියෙනවා. ඒ නිමිත්තේ, "මේ මහාභූත නේ. මේ සතරමහාභූත යි. මේ රූපය හටගෙන නැතිවෙන එකක් නේ ද. කුමන ආකාරයක හෝ ඇත්ත දැක්කොත් පඤ්චඋපාදනස්කන්ධය පිරිසිඳ දකිනවා" කියන එක ඒකේ තියෙනවා. එතකොට සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් හැටියට අරගෙන, ඇත්ත කරගෙන, හැසිරෙනකම අතහැරිලා, උපාදනය අතහැරිලා. උපාදනය අතහැරෙන කොට එයා ඒ අරමුණෙන් හවය ටිකක් අඩුකරගන්නා. ඒ කියන්නේ ටිකක් හටගත්ත දේ නිරුද්ධ යි කියන එක දකින්න සුදුස්සෙක් වෙන්න නුවණ ආවා.

ඔය විදියට ඔක සිහිවෙන සෑම නිමිත්ත ම ඇත්ත ඇතිහැටියේ එළඹ සිටින්න තැනක් තියෙයි. මේ උපාදන වශයෙන් නො ගන්න කොට වේගයෙන් අඩුවෙනවා. එතකොට උපාදනය ඉතුරු නැතුව ම නිරුද්ධ වෙන දවසක් එනවා, අන්න එදාට හටගත්ත දේ නිරුද්ධ යි කියලා දකින්න පුළුවන්.

ඒකයි පින්වතුන්ට එකම එක ආයතනයක් ගැන විතර යි වගබලාගන්න තියෙන්නේ. මේ පඤ්චඋපාදානස්කන්ධ ලෝකය ම ඔය පින්වතුන්ට මනෝ විඤ්ඤාණ සම්පස්සය හරහා යි අද කමී නිමිත්ත හැටියට යි ඔය පින්වතුන්ට තියෙන්නේ.

මනායතනය නමැති එක ම ආයතනය ගැන වගබලාගන්න. ඔය ඇත්තන්ගේ සිතට හොඳට සිහිය හා ආරක්ෂාව සපයන්න. එව්වර යි. කේන්ද්‍ර රාශියක් නැහැ. එක තැනක ඉඳගෙන ඉන්න කොට, වැඩකටයුතු කරන කොට සිත රැකගෙන කටයුතු කරන්න. හිතේ හිතේ කතා කරණ ගතියට යන්න දෙන්න ම එපා. ප්‍රතිඋත්තර සපයන්න ම එපා. සිත සිහිවෙන සිහිවෙන දේ ඇත්ත කරගන්න එපා.

හැබැයි හොඳට මතක තියාගන්න ඕන, කෙලෙස් සුරතල් නැහැ. මාරයා කියන්නේ ඒක යි. සිතට සිහිවෙන සිතුවිලි පහළවෙන්නේ මොන ආකාරයකට හරි ඔය පින්වතුන් ඒකට ඇදගන්න ම යි. මොන විදියකට හරි සිතීම-කීම-කිරීම කරවන්නට ම යි නිමිති පහළවෙන්නේ. 'මේකට උත්තර සැපැයුවේ නැතිනම් ජීවත් වෙන්නත් බෑ' වාගේ තැනකින් තමයි ඔය පින්වතුන් ඒකට පොලඹවන්නේ. ඒකයි "මාර පරාජය" කියලා කියන්නේ. මාරයා නිකම් එන්නේ නැහැ. සමහර විටෙක, 'දරුවා ඉස්කෝලේ ගිහිල්ලා මෙව්වර වෙලා ආවේ නැහැ' කියන එකකින් එන්නේ. ඒ එක්කම, 'ගිය සතියෙන් ළමයෙක් හැප්පුනා ඔය පාර පනින්න ගිහිල්ලා' වගේ තැනකින් තමයි එන්නේ. ඉතින් ඔය පින්වතුන්ට හොඳ සිහියෙන් ඉන්න වෙයි. 'නෑ, මේකද විතර්ක මාත්‍රයක් නේ'. අනිත්‍ය යි කියන එක බලාගන්න තරම් දක්ෂ වෙන්නට ඕනේ. එහෙම නැති නම්, 'අසවලා උඹට මෙහෙම කියලා බැන්නා. ඒකනම් උඹට හොඳ නැහැ' කියන වාගේ තැනකින් තමයි එන්නේ. සෑම වෙලාවක ම ඔය පින්වතුන් කුලප්පු කරවන්න, අවුස්සන්න, කැමැත්ත අකැමැත්ත ඇතිකරලා, බාහිරට ඇදලා දන්න ම, මනසේ පහළවෙන විතර්කයක් හැටියට හඳුනාගන්න ඔබට ඉඩ නො තබන්න ම බලාගෙන යි එන්නේ.

ඒ නිසා ඔබ දැක්ම ම විය යුතු යි. මාර පරාජය කරනවා කියලා කියන්නේ ඒකට යි. මොන විදියට ආවත්, මොන ආකාරයකට සිහිවුණත්, 'මේක මනස තුළ සිහිවෙව්වි විතර්ක මාත්‍රයක්' නේ ද' කියා හඳුනාගෙන මේකේ අනිත්‍යය බලන්න තරම් පින්වතුන් දැක්ම විය යුතු යි. එහෙම ටික ටික, ටික ටික කරන කොට හුරුවෙනවා. ආපහු ආපහු වැරදෙනවා. ආපහු හුරුවෙනවා. ආපහු වැරදෙනවා. ඔය විදියට තමයි යන්න වෙන්නේ. එහෙම ප්‍රායෝගිකව කරන ගමන් ධම්මසඬ්ගණී වාගේ පොත් ටික බලන්න. ඒක පින්වතුන්ට හරි හයිය ක්. ඒ වාගේ ම සතිපට්ඨානය ටික ටික වඩන්න. යද්දී එද්දී කායගතාසනිය වඩන්න. ඒක මේ පඤ්චඋපාදනස්කන්ධ ලෝකයේ උපාදන වශයෙන් නො ගන්න ලොකු උපකාරයක්, ලොකු හයියක්. ධර්මය, ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන මේවා යම්තාක් ඉගෙනගත්තා නම්, ඉගෙන ගත්තේ පඤ්චඋපාදනස්කන්ධ ලෝකයේ උපාදන වශයෙන් හැසිරෙන එක නතරකරගන්න ක්‍රම උපායක් හැටියට යි.

ඒ නිසා දැක්ම කෙනෙක් ඉන්නවා නම්, දැක්ම විදියට කටයුතු කළොත්, නිවන් නො දැක්කොත් තමයි පුද්ගලය. උපදින උපදින විතර්ක උපාදන වශයෙන් කිසි වේලාවක පිළි නො ගත්තොත්, පිළි නො ගන්න කෙනා නිවන් නො දැක්කොත් තමයි පුද්ගලය. නිවන් දැකීම පුද්ගලයක් නැහැ. හැබැයි උපදින උපදින අරමුණු සෑම එකක් ම ඇත්ත කරගෙන ප්‍රතිඋත්තර සපයන මනසක් තියෙද්දී, කොච්චර බණ ඇහුවත්, භාවනා කළත් ඒ වැරද්ද නතර කළේ නැතිනම් නිවන් දැක්කා නම් තමයි පුද්ගලය. නො දැකීම පුද්ගලයක් නැහැ.

ඒ නිසා යම් තාක් ජීවිතයේ සිල් ගත්තා නම්, සමාධි වැඩුවා නම්, ධර්ම කරුණු ඉගෙනගත්තා නම් ඉගෙනගත්තේ එක තැනකට යි. ඔබට සිහිවෙන සෑම රූපයක් ම ඔබව මඩින්න නො දී රූප මැඩ මැඩ ජීවත්වෙන්න යි. ඒ කියන්නේ පඤ්චඋපාදනස්කන්ධ ලෝකයේ ලෝභ-ද්වේශ දෙකට පත් නො වෙන්න යි. සිහිවෙන සිහිවෙන සෑම අරමුණක් ම ඇත්ත කරගෙන වාසය නො කරන්න

යි. ඔන්න ඔකටයි මේ ඇත්තන් සිල් රැක්කේ. ඔකට ඉඩ ලබාගන්න යි ඔය ඇත්තන් සමාධි වඩන්නේ. ඔකට ඉඩ හදාගන්න යි ඔය ඇත්තන් ස්කන්ධ-ධාතු-ආයතනයන්ගේ ඇත්ත ඇති හැටියේ ඉගෙනගත්තේ, විදර්ශණා කළේ.

එතකොට මෙන්න මේ විදියට උපදින සෑම අරමුණක ම උපාදන නො වී අනිත්‍ය වශයෙන් බලන්න නුවණින් මෙනෙහි කරන්න. ඒකට කියනවා විදර්ශණාව යි කියලා. ඒක හුරු නැති නිසා ඔබට අද දවසේ දී ආයාසකරයි. තෙහෙට්ටු යි, වෙහෙස යි. ඒ නිසා ඒකට උපකාරය පිණිස ඉඩ ලැබෙන සෑම වේලාවක ම විත්ත සමථයක් ඇසුරු කරන්න. සති නිමිත්තේ සිත තබාගෙන ආනාපානසතිය හෝ වඩන්න. කුමන හෝ සිත එක්තැන් කරන, නතර කරන සමථ නිමිත්තක් ආසේවනය කරන්න. සමථ නිමිත්තක් ඇසුරු කළා කියලා ඔය ඇත්තන් නිවන් මගින් ප්‍රමාද වෙලා නැහැ. කිසි වෙලාවක ප්‍රමාද වෙලා නැහැ. ඔය ඇත්තන් බොහෝ සෙයින් ඊශාව පියවර සිසුතරයි. වෙනදාටත් වඩා වේගවත්ව ඔය ඇත්තන් ඊශාවට වෙනදාටත් වඩා වෙනස්. ඒ හින්දා සති නිමිත්තේ සිත තබාගෙන සමථ කමටහණක් වඩන්න. අර සිහිවෙන අරමුණක උපාදන වශයෙන් නො ගෙන ඇත්ත බලන්න. ඒ සමථය ඔබට ඉඩ හදලා දෙනවා.

ඊට පස්සේ ඒ විත්ත ඒකාග්‍රතාවය ඇතිකරගන්න. අද මේ පෙහෙවෙස් සමාදන් වෙනවා වාගේ කය-වචන දෙක සංවරකරගන්න උත්සාහවත් වෙන්නට ඕනේ. සවස ඉඳලා වැඩි වශයෙන් ටිකක්, අපි මේ අලුත් ක්‍රමය ප්‍රායෝගික වෙන්න. අද දවසේ දී ටිකක් ටිකක් හරි හුරුකර ගත්තොත්, අල්ලා ගත්තොත් ඔය ඇත්තන්ට ගෙදර දෙරේ ගිහිල්ලාත් පුළුවන්. තාම ඔය ඇත්තන් දක්‍ෂ නැති නිසා, උයන පිහන වෙලාවේ දී සමහර විට සිතුවිලි ඇත්ත කරගෙන උයන පිහන වැඩකටයුතු ටික කළා කියන්නකො. කෑම ටික වහලා දලා, ළමයි ටික හරි කවුරු හරි ගෙදරට කෑමට එනකම් පැත්තකට වෙලා ඉඳගෙන ඉන්නවා විනාඩි පහක් කියන්නකො. අන්න ඒ විනාඩි පහේ ඔය ඇත්තන්ට

මේ අභ්‍යාසය කරන්නට පුළුවන්. ඔය වාගේ ටික ටික, ටික ටික ඔය ඇත්තන්ට දියුණුවෙන්ට පුළුවන්.

හොඳයි දැන් ගිලන්පස තියෙනවා නම් ගිලන්පස වළඳලා හැමෝම මෙතැන ම හරි, පුළුවන්තරම් ඉඩ තියෙන තැන්වලට යන්න. ඉඩ තියෙන තැන්වලට ගිහිල්ලා, ගිලන්පස වළඳලා ඉවරවෙලා, කෑ කෝ ගහන්නේ නැතුව එක එක්කෙනා එක්ක කතා කරන්නේ නැතුව, නිහඬව, ඇවිදින කොටත් සති නිමිත්තේ සිත තබාගන්න. සති නිමිත්තේ සිත තබාගෙන බොහෝම සංවරව එළියට පහළියට යනවා නම් ගිහිල්ලා තේ බීලා, තැන් තැන්වලට ගිහිල්ලා, ඇස් දෙක වහගෙන, තමන්ගේ සිත දිහාවට යොමුවෙන්න. සිත දිහා බලාගන්න. හොඳට අදහසක් ගන්නවා, “මේ විනාඩි පහළොවේ දී කිසි ම විතර්කයකට මම යටවෙන්නේ නැහැ. සැම විතකියක් ම මම යට කරනවා” කියලා. මොන විදියට සිහිවුණත් කෙටි ක්‍රම ටිකක් අරගන්න. “ආ මේක ද සිතුවිල්ලක් නේ. මේක ද විතර්කයක් නේ” කියලා ඔය ඇත්තන් සිතන්න.

එහෙම නැතිනම් රූපයක් නම් සිහිවෙන්නේ, ඔය ඇත්තන්ට විතකී ප්‍රකට නැතිනම්, රූපයක් නම් සිහිවෙන්නේ, රූපය ඇත්ත කරගෙන සිතන්න ඉස්සෙල්ලා සිහිවෙන්නේ “දරුවා” කියලා රූපයක් තමයි. නමුත් ආපසු “දරුවා” බව තහවුරු කරන්න එපා. “නෑ ඒක ද සතරමහාධාතූ නේ. ඒක ද රූපයක් නේ”. “ගෙදර” කියලා ප්‍රථම සංඥාවක් ම යි අද ඔය ඇත්තන් සිහිකරන්නේ. ආපසු “ඔව් ඒ ගෙදර ම යි” කියලා තහවුරු කරන්න එපා. “ගෙදර” කියලා සිහිවුණොත්, ‘නෑ ඒ රූපය සතරමහාධාතූ යි නේ’. ‘ඒක ඇයි සතරමහාධාතූ යි කියන්නේ’ කියලා ඔතේ නම් ඒකට කරුණු දක්වන්න.

මේ විදියට ඒ පැය භාගය උපදින උපදින විතර්කයට, “ඒ රූපයත් අනිත්‍ය යි, ඒ රූපයත් අනිත්‍ය යි, ඒ රූපය සතරමහාධාතූ යි. ඒ රූපය උපාදය රූපයක්”. නැතිනම්, “ඒ දූතගැනිල්ලත් අනිත්‍ය යි. ඒ විතකියත් අනිත්‍ය යි. ඒ සිතුවිල්ලත් අනිත්‍ය යි”. කුමන හෝ තැනකින්, මොකද ඒ එක ම ස්කන්ධපඤ්චකයේ කෙනෙක් රූපයට

සිත තැබුවා, කෙනෙක් විත්ත වෛතසික ටිකට සිත තැබුවා, 'ඒක විතර්කයක් නේ' කියලා. එක් කෙනෙක් විඤ්ඤාණය කියන තැනට සිත තැබුවා 'මේකත් එක්තරා දූනගැනිල්ලක් නේ' කියලා. කුමන තැනකින් තැබුවත් කමක් නැහැ මේ ස්කන්ධපඤ්චකයේ එයා සිතන සිතන සෑම තැනක් ම ස්කන්ධපඤ්චකයේ කොටසක් ගැන තමයි කියලා උපාදාන වශයෙන් ඔය ඇත්තන් කටයුතු කරලා තියෙනවා.

ඒ විදියට දහවල් දනයට වෙලාව එනකම් ටිකක් භාවනා කරන්න ගිලන්පස වළඳලා. සති නිමිත්තේ සිත තබාගෙන සිහි ඇතුළු ම කටයුතු කරන්න. අද වාගේ දවසක අපි පෙහෙවස් සමාදන් වෙන්න විහාරස්ථානයට ආවෙත් ඒ නිසා ම යි. මෙහෙම කරලා යමක් ඉගෙනගෙන එහෙම ප්‍රායෝගිකව කරන්න හුරුපුරුදු වෙන්න යි. නැතිනම් අපට 'සිල්ගන්නවා' කියන පද ටික සමාදන් වෙන එක නම් ගුවන් විදුලි යන්ත්‍රයක් තියාගෙන ගෙදරදීත් කළ හැකියි. නැතිනම් තනියම වුණත් සමාදන් විය හැකි යි. එහෙම තියෙද්දී ගෙදර එහෙම සමාදන්වෙන එකට වඩා අපට විශේෂණයක් දෙන්නට ඕනේ, විශේෂණයක් ලැබෙන්නට ඕනේ එහෙනම් සෙනසුනට, පන්සලට ආපු එකෙන්. ඒකේ ප්‍රතිලාභය අත්විඳින හැකියි.

සෑම දෙනාට ම තෙරුවන් සරණ යි.

මනාසතනය නමැති එක ම ආයතනය ගැන වගබලාගන්න. ඔය ඇත්තන්ගේ සිතට හොඳට සිහිය හා ආරක්‍ෂාව සපයන්න. එව්වර යි. ක්‍ෂේත්‍ර රාශියක් නැහැ. එක තැනක ඉඳගෙන ඉන්න කොට, වැඩකටයුතු කරන කොට සිත රැකගෙන කටයුතු කරන්න. හිතේ හිතේ කතා කරණ ගතියට යන්න දෙන්න ම එපා. ප්‍රතිඋත්තර සපයන්න ම එපා. සිත සිහිවෙන සිහිවෙන දේ ඇත්ත කරගන්න එපා.

හැබැයි හොඳට මතක තියාගන්න ඕන, කෙලෙස් සුරතල් නැහැ. මාරයා කියන්නේ ඒක යි. සිතට සිහිවෙන සිතුවිලි පහළවෙන්නේ මොන ආකාරයකට හරි ඔය පින්වතුන් ඒකට ඇඳගන්න ම යි. මොන විදියකට හරි සිතීම-කීම-කිරීම කරවන්නට ම යි නිමිති පහළවෙන්නේ. 'මේකට උත්තර සැපැයුවේ නැතිනම් ජීවත් වෙන්නත් බෑ' වාගේ තැනකින් තමයි ඔය පින්වතුන් ඒකට පොලඹවන්නේ. ඒකයි "මාර පරාජය" කියලා කියන්නේ. මාරයා නිකම් එන්නේ නැහැ. සමහර විටෙක, 'දරුවා ඉස්කෝලේ ගිහිල්ලා මෙව්වර වෙලා ආවේ නැහැ' කියන එකකින් එන්නේ. ඒ එක්කම, 'ගිය සතියේත් ළමයෙක් හැප්පුනා ඔය පාර පනින්න ගිහිල්ලා' වගේ තැනකින් තමයි එන්නේ. ඉතින් ඔය පින්වතුන්ට හොඳ සිහියෙන් ඉන්න වෙයි. 'නෑ, මේකද විතර්ක මාත්‍රයක් නේ'. අනිත්‍ය යි කියන එක බලාගන්න තරම් දක්‍ෂ වෙන්නට ඕනේ. එහෙම නැති නම්, 'අසවලා උඹට මෙහෙම කියලා බැන්නා. ඒකනම් උඹට හොඳ නැහැ' කියන වාගේ තැනකින් තමයි එන්නේ. සෑම වෙලාවක ම ඔය පින්වතුන් කුලප්පු කරවන්න, අවුස්සන්න, කැමැත්ත අකැමැත්ත ඇතිකරලා, බාහිරට ඇඳලා දන්න ම, මනසේ පහළවෙන විතර්කයක් හැටියට හඳුනාගන්න ඔබට ඉඩ නො තබන්න ම බලාගෙන යි එන්නේ.

ඒ නිසා ඔබ දක්‍ෂ ම විය යුතු යි. මාර පරාජය කරනවා කියලා කියන්නේ ඒකට යි. මොන විදියට ආවත්, මොන ආකාරයකට සිහිවුණත්, 'මේක මනස තුළ සිහිවෙව්වි විතර්ක මාත්‍රයක් නේ ද' කියා හඳුනාගෙන මේකේ අනිත්‍යය බලන්න තරම් පින්වතුන් දක්‍ෂ විය යුතු යි. එහෙම ටික ටික, ටික ටික කරන කොට හුරුවෙනවා. ආපහු ආපහු වැරදෙනවා. ආපහු හුරුවෙනවා. ආපහු වැරදෙනවා. ඔය විදියට තමයි යන්න වෙන්නේ.